

ผู้ไม่ใช่นิพพาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ตั้งใจฟังธรรม เราต้องการให้ใจเราได้สัมผัสธรรมะ ถ้าสัมผัสธรรมะตามความเป็นจริง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรม ใจเราจะเป็นธรรม ถ้าผู้ใดปฏิบัติไม่สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติด้วยการคาด การหมาย การดั้น การเดา

การปฏิบัติด้วยการคาด การหมาย การดั้น การเดานั้นเราปรารถนาธรรมะ เห็นใหม่ สัจธรรมๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาออกแสวงหาใหม่ แสวงหาทุกข์ยากขนาดไหน ขณะที่ธรรมะยังไม่มีทุกคนทุกข์ยากไปหมด ทั้งๆ ที่มีศาสดา มีคนที่ปฏิบัติ ปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้ที่เผยแผ่ธรรมะ เผยแผ่ธรรมะนี้เป็นประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อของเขา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหากับเขา มันไม่มีการเกิด สัจธรรมความจริงขึ้นมา

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นั้นธรรมแท้ๆ เกิดขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขนะ เสวยวิมุตติสุข เวลาเสวยวิมุตติสุข เวลาจะไปเทศน์บัญญัติก็เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นบัญญัติก็เห็นใหม่ นี่เผยแผ่ธรรมๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมขึ้นมา นี่สิ่งนี้มันจะมีโอกาสไหม ถ้ามีโอกาสขึ้นมา ในปัจจุบันนี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถึงพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง การเจริญในพุทธศาสนาคือการเจริญในภาคปฏิบัติ

คำว่า “ภาคปฏิบัติ” เห็นใหม่ เวลาคนศึกษา นี่ศึกษาการทำรวมๆ ทุกคนมีวิชาความรู้ ซึ่งหนังสือทำรวมๆ ศึกษากัน แต่ใครทำรวมๆ ยังไม่เป็นขึ้นมา มันก็ยังไม่มีการกินขึ้นมา เวลาเรา

ทำครัวเป็นของเราขึ้นมา เรามีภาชนะต่างๆ ที่จะทำครัวของเรา มีวัตถุดิบต่างๆ ที่จะทำครัวของเรา มันจะมีอาหารการกินออกมาเป็นอาหารการกินเพื่อดำรงชีวิต แต่ถ้าในครัวของเรามันมีแต่เครื่องทำครัว แต่ไม่มีอาหารทำครัวขึ้นมา สิ่งนั้นยังไม่มี

แล้วธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เป็นสังขธรรมๆ ขึ้นมามันเป็นประโยชน์กับชาวโลก แล้วเราก็คงมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา เรามีศรัทธาความเชื่อของเรา เราจะทำประเพณีปฏิบัติของเรา ปฏิบัติสังขธรรมๆ ถ้าธรรมเกิดขึ้นมาตามความเป็นจริงนะ เราจะมีความสุข

ความสุข เห็นไหม ความสุขที่เราแสวงหากันอยู่นี้ เราแสวงหาทางโลกๆ คำว่า “ทางโลก” เราแสวงหาเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อความมั่นคงในชีวิตของเรา เราเกิดมาทุกคนปรารถนาความสุข แล้วเราก็มองเห็นว่าเทียบหน้าเทียบตาสังคมา สังคมาเขาเกิดมาเขาต้องมีสถานะของเขา เขามีสถานะทางสังคมาของเขา เขาก็จะมีข้าวของเงินทองของเขา เพื่อความมั่นคงของเขา เราก็ต้องมีของเราเหมือนกัน ถ้าเรามีเหมือนกัน เราทำหน้าที่การงานของเรา เราก็มีสิ่งทีเลี้ยงชีพ คำว่า “เลี้ยงชีพ” เห็นไหม ถ้าจิตใจเราเป็นธรรม จิตใจเราเป็นธรรม เราจะไม่ต้องเดือดร้อนจนเลยโลกเขาไป แต่ถ้าคนที่จิตใจเขาเดือดร้อนขึ้นมา เขาก็จะมีมากน้อยขนาดไหนเขาก็แสวงหาของเขา เพราะเขายังไม่พอของเขา

นี่มันจะเทียบหน้าเทียบตาสังคมา เขาพยายามแสวงหาของเขาด้วยความทุกข์ความร้อนของเขา สิ่งนั้นเป็นความทุกข์ความร้อนของเขา นี่คือสมบัติทางโลกที่เราต้องแสวงหากัน เราเกิดมาทางโลกเราต้องมีหน้าที่การงานของเรา แต่เรามาบวชเป็นพระ เราก็มีหน้าที่การงานของพระเหมือนกัน หน้าที่การงานของพระ ในเมื่อเราเกิดเป็นสงฆ์ คูสิ คนเกิดมา นกมันยังมีรัง มีรังของมัน พระก็ต้องมีที่อยู่อาศัยเหมือนกัน ต้องมีข้อวัตรปฏิบัติเหมือนกัน จะว่าบวชเป็นพระขึ้นมาแล้ว จะไม่ต้องทำหน้าที่การงานอย่างไรเลย จะมีแต่ความสุขความสมความปรารถนา...มันไม่สมความปรารถนาหรอก

พอเวลาบวชขึ้นมาเราโกนหัว เราห่มผ้าเหลืองต่างๆ เราโกนมา นี่อุปัชฌาย์ก็เข้ามาห่มมา เป็นสงฆ์ๆ เราบวชที่ร่างกาย บวชเป็นสมมุติสงฆ์ แต่หัวใจของเรา เราต้องมาฝึกหัด เราต้องมาประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเราถึงจะมีคุณธรรมในหัวใจของเรา เห็นไหม ถ้าเรามีคุณธรรมในหัวใจ นี่มันก็มีหน้าที่การงานเหมือนกัน ถ้าเราเป็นฆราวาสเราก็บอกเรามี

หน้าที่การงาน เราต้องทำมาหากินของเรา เราต้องหาทรัพย์สมบัติของเราเพื่อจะเลี้ยงชีพของเรา เราจะมีเวลาที่ไหนประพฤติปฏิบัติ

การประพฤติปฏิบัติ มันก็ปฏิบัติในชีวิตประจำวันเรานั้นละ คำว่า “ประจำวัน” เพราะเรามีลมหายใจเข้าออก เห็นไหม เรามีสติความรับรู้ ถ้าเรามีสติปัญญา สิ่งที่เรารักษาใจของเรา นั่นคือนักปฏิบัติธรรม ถ้าคำว่าปฏิบัติธรรมคือว่ามันมีน้ำเย็นคอยลูบใจอยู่ น้ำเย็นคอยปลอบให้หัวใจนี้ได้ชุ่มชื้นอยู่ ไม่ทุกข์ร้อนจนเกินไปนัก แต่ถ้าเราห่างเหินขึ้นมา เราก็ทำหน้าที่การงานเหมือนกัน เราก็ใช้ความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน แต่ความรู้สึกนึกคิดนี้มันเป็นด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันมีแต่ความเร่าร้อน จิตใจนี้ทำงานด้วยความเร่าร้อนไป

แต่ถ้ามีน้ำเย็นคอยลูบ เห็นไหม เรามีสติปัญญารู้ทันความรู้สึกนึกคิดเรา อืม! เราเกิดเป็นคนเนาะ เกิดเป็นคนลำบากอย่างนี้เนาะ มันต้องมีหน้าที่การงาน เพราะคนเราต้องมีผู้มีกินใจ ถ้ามีผู้มีกิน ถ้าไม่ทำงานมันจะเอาที่ไหนมาอยู่มากินล่ะ มันก็ต้องทำหน้าที่การงานของเราเป็นธรรมดา ถ้าธรรมดา ถ้ามันมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง อืม! ก็เวรกรรมของเราเป็นแบบนี้ แต่ถ้าเรามีสิ่งใดประสบความสำเร็จ อืม! ก็เราทำบุญกุศลของเรามา เห็นไหม มันมีสติปัญญาขึ้นมา มันมีน้ำเย็นคอยลูบคลำหัวใจของเรา ไม่ให้หัวใจมันเร่าร้อนเกินไปนัก

นี่บวชเป็นพระมา พระก็ต้องมีหน้าที่การงานของพระ หน้าที่การงานของพระคือว่าอยู่เป็นกลุ่มชน เป็นสงฆ์ขึ้นมา สังฆะ ในเมื่อมีการอยู่กันเป็นหมู่คณะ มันก็มีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความเสมอภาคต่อกัน แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม นี่ผู้บวชใหม่ๆ บวชใหม่ก็มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ คอยชี้แนะ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติใหม่ การประพฤติปฏิบัติใหม่เพื่อให้จิตใจเราเป็นธรรมทายาท ให้จิตใจเรามีคุณธรรมในหัวใจ ถ้ามีคุณธรรมในหัวใจ เราปฏิบัติอย่างไร

การปฏิบัติของเรา เห็นไหม นี่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ที่ดี ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม ท่านจะสอนเราตั้งแต่พื้นๆ พื้นๆ คือทั้งกิริยามรรยาท ทั้งการอยู่ การกิน การต่างๆ การประพฤติปฏิบัติขึ้นมา วัตถุประสงค์ ถ้ามีวัดบ้านเขาก็มีการศึกษา บวชมาแล้วก็ต้องมีการศึกษา ศึกษาที่ศึกษาเรื่องปริยัติ ศึกษาเรื่องธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษา มา ทดสอบขึ้นมา เป็นนักธรรมโท นักธรรมตรี นักธรรมเอกขึ้นมา ก็เป็นวุฒิของเราขึ้นมา เป็นวุฒิว่าเรามีความรู้

แต่ถ้าเราเป็นพระป่า พระป่าอยู่กับครูบาอาจารย์ นี่ครูบาอาจารย์ก็มีข้อวัตรปฏิบัติเหมือนกัน แต่ข้อวัตรปฏิบัตินี้เพื่อฝึกสติปัญญาของเรา ฝึกสติ ถ้าเราทำข้อวัตรของเราด้วยความมี

สติสัมปชัญญะ สิ่งต่างๆ ทำขึ้นมาแล้วมันก็ดูสวยงาม ความสวยงามก็เป็นสมณสาธูป เห็นไหม แล้วเวลาเรามีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาที่อยู่ในหัวใจ ที่มันคิดรนต่างๆ ถ้าเรามีสติปัญญาเราก็ทำข้อวัตรจากภายใน ถ้าข้อวัตรจากภายใน เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็จะ เป็นคุณสมบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติตามความจริงใจ

เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เห็นไหม ปรีชา ปฏิบัติ ปฏิเวธ การศึกษา เป็นเรื่องของภาคปรีชา แล้วเวลาเราเป็นพระป่าเราบอกเราไม่มีการศึกษาฯ ไม่สอบทางวิชาการ เราจะไม่มีนักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก...นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอกเขาศึกษา มา ศึกษามาก็ไว้ทางวิชาการ ทางโลกเข้าใจ นี่นิวโกวาทที่ท่องได้ ในวินัยมุขต่างๆ สิ่งต่างๆ เราก็ศึกษาของเราได้ ศึกษาขึ้นมา ศึกษาไปเพื่อเป็น...นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาไปเพื่อเป็นความรู้ของเรา

ทีนี้เวลาเราเป็นพระป่า พระป่าเวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ของเรามา ครูบาอาจารย์ นี่การดำรงชีวิตที่ศึกษานักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอกขึ้นมาก็ศึกษาชีวิตของพระนี่แหละ ศึกษา มาเรื่องบริวาร เรื่องสิ่งที่เราต้องทำ ต้องใช้ เรื่องผ้า เรื่องผ่อน เรื่องความเป็นไป เรื่องอาบัติ เรื่องทำ อะไรผิด ทำอะไรไม่ผิด ทีนี้พอเราเป็นพระป่า พระป่าเวลาดำรงชีวิตนี้มันก็เป็นพระจริงๆ อยู่แล้ว พอบวชมาเป็นสมมุติสงฆ์ นี่เป็นพระจริงๆ แล้ว เป็นพระจริงๆ มีครูบาอาจารย์ของเราก็คอยฝึกหัด คอยฝึกหัด ก็อยู่ที่กินนี่แหละ ก็ฝึกหัดจริงๆ นี่แหละ เห็นไหม นี่ปรีชา ปฏิบัติ

ปฏิบัติ ถ้าเราทำจริงขึ้นมาจิตใจของเราจะร่มเย็นเป็นสุข ถ้าเราทำไม่จริงขึ้นมาเราลงเสียดสย แต่ถ้าเราศึกษาแล้วเรามีวิชาการ เรารู้แล้วเราก็ต้องไม่สงสัยสิ เราทำของเรา นี่วัตรที่เขาศึกษามา นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก นักธรรมเอกแล้วเขารู้ถึงการดำรงชีวิต เขารู้ถึงอะไรเป็นอาบัติ ไม่เป็นอาบัติ อะไรเป็นของสงฆ์ ไม่เป็นของสงฆ์ รู้หมดแล้วมันก็เข้าใจหมดดี แต่เวลาทำขึ้นมาแล้วมันก็มีกิเลสใจ พอกิเลสมันก็ทำให้สงสัย กิเลสก็ทำให้วิตกกังวล นี่มันถูกหรือผิด

แต่ถ้าเป็นพระป่า พระป่านี่การดำรงชีวิต สิ่งนี้ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมา แล้วเราฝึกหัดกันมา เราทำของเราขึ้นมา สิ่งใดเป็นของสงฆ์ สิ่งใดไม่เป็นของสงฆ์ นี่มันอยู่ในสังคมาของสงฆ์ พระป่าเขาจะถึงกัน เขาเรียกเข้าหมู่ๆ ถ้ามันเข้าหมู่กันได้ หมู่เขาตรวจสอบกัน เห็นไหม การตรวจสอบกันแบบนี้มันเป็นความจริงอยู่แล้ว ถ้าเป็นความจริงอยู่แล้ว นี่เราทำสังฆกรรม เราทำอุโบสถ เราทำต่างๆ นี่เราถึงสวดปาฏิโมกข์ มันก็เช็กกันอยู่ว่าเป็นความจริง ความผิด ความถูก มัน

ก็รู้ของมันด้วยข้อวัตรปฏิบัติ แต่เวลาข้อวัตรปฏิบัติ เห็นใหม่ ข้อวัตรปฏิบัติทำสังฆกรรม ทำสังฆกรรมก็ถูกต้อง นี่เราปฏิบัติ

เขาศึกษามาศึกษามาเพื่อความเข้าใจ เพื่อปฏิบัติ เราเป็นพระป่าๆ ก็ปฏิบัติขึ้นมาจากข้อเท็จจริงเลย นี่ความเป็นอยู่ของเรา ข้อเท็จจริง แล้วเราปฏิบัติเข้าไป พอข้อเท็จจริงแล้วเราจะปฏิบัติ เราจะทำสติ เราจะทำสมาธิ เราจะทำปัญญาให้เกิดขึ้นมา เวลาทำปัญญาให้เกิดขึ้นมา เห็นใหม่ นี่ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติขึ้นมาท่านไม่มีภูมิธรรม ถ้าท่านไม่มีคุณธรรมในหัวใจท่านจะเอาอะไรมาสอนเรา

ถ้าทำสมาธิ อะไรเป็นสมาธิ เวลาสติปัญญา สติปัญญาจะสร้างตัวตนขึ้นมา จะสร้างคุณธรรมขึ้นมา จะสร้างศาสนทายาทขึ้นมา จะสร้างผู้ที่มีคุณธรรมในหัวใจเพื่อจะสื่อสารธรรมะต่อไป เพื่อจะส่งต่อๆ ไปเป็นศาสนทายาทเพื่อดูแลศาสนา เพื่อเป็นที่พึ่งของชาวโลกเขา ถ้าเป็นที่พึ่งของชาวโลกเขา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ เราจะปฏิบัติ ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่เป็นความจริงท่านก็สอนตามแนวทางที่ท่านปฏิบัติมา ท่านปฏิบัติมา ใครหนัดทางไหนก็จะสอนลูกศิษย์ไปตามทางนั้น

ฉะนั้น เวลาผู้ที่บวชใหม่ ผู้ที่รู้คงค์มาไปเจอครูบาอาจารย์ ถ้าเราจะขอนิสัย ให้อยู่กัน ๗ วันก่อน ถ้านิสัยเข้ากันได้เราถึงขอนิสัย ถ้า ๗ วันแล้วเราเข้ากันไม่ได้เราก็กึ่งบิหารของเราไป ไปหาครูบาอาจารย์ที่ถูกจริตกับเรา ที่ถูกกับคำสอนที่สอนเราให้เราเข้าใจของเราได้ เราปฏิบัติแล้วจะได้ผลจริง

เวลาปฏิบัติขึ้นมาเราบอกเราอยากปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วสิ่งใดจะเป็นความจริงขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราปฏิบัติ ทุกคนมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ต้องการมรรค ต้องการผล อยากมีมรรคมีผลในหัวใจ แต่ถ้าอยากมีมรรคมีผลในหัวใจ นี่ถ้าเราปฏิบัติของเราด้วยความจริงจังของเรา ถ้ามีอำนาจวาสนา ถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้แนะ เราจะปฏิบัติของเราขึ้นมาได้ แต่ถ้าเวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันไม่มีมรรคมีผลขึ้นมา มันไม่เป็นความสงบร่มเย็นในใจของเรา เราก็มีความเร่าร้อนของเรา เราก็จะแสวงหาของเรา แสวงหาของเรา

แสวงหาของเรา ปฏิบัติไปแล้วมันอาจจะไม่เชื่อเลยยังได้นะ ปฏิบัติไปแล้วอาจจะไม่เชื่อเลยว่ามันจะมีจริงหรือเปล่า เพราะเราทำขนาดนี้แล้วมันไม่ได้ใจ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริง ท่านชี้แนะของท่าน เป็นความจริงของท่านนะ ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ทำตามความเป็นจริงนะ แต่นี่

เวลาปฏิบัติไปด้ามันไม่มีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม เวลาเขาปฏิบัติกันนี่เขามีคนสอนนะ สอนว่าถ้าเราจะปฏิบัติ ถ้าเราไม่กำหนดเข้ามาจากภายในมันจะเป็นเรื่องโลกๆ ถ้าเป็นภายในขึ้นมา ภายในมันคือร่างกาย

นี่ถ้าเริ่มต้นเขาบอกว่าให้ดื่มน้ำเข้าไป ความเย็นเข้าไปถึงจุดที่ไหนแล้วให้กำหนดรู้ที่นั่น ถ้ารู้ที่นั่นขึ้นมา ความรู้มันจะเกิดขึ้น เขาบอกว่าความรู้ถ้ามันเกิดขึ้น มันบ่มเพาะของมัน มันจะเป็นนิพพานของมัน มันจะมีมรรคมีผลขึ้นมา นี่เขาบอกเป็นภายในนะ แล้วในปัจจุบันนี้เขาบอกให้กำหนดลมหายใจ ถ้ากำหนดลมหายใจ ลมหายใจถึงที่สุดที่ไหน สุดที่ความรู้ที่นั่น เอาความรู้ที่นั่น คุณที่ความรู้ที่นั่น ถ้าความรู้ที่นั่น ความรู้ที่นั่นมันจะเกิดเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมาเพราะมันเป็นภายใน

คำว่าเป็นภายในกับภายนอกนี่เวลาคำว่าเป็นภายในกับภายนอกนะ เรื่องโลกนอก เรื่องใน ถ้าโลกนอกก็เรื่องสังคมโลกเราที่เขาเรียกข้างนอก แต่เวลาข้างในก็เป็นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของเรา ถ้าเป็นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดจากภายใน นี่เป็นความรู้สึกลึก

เขาบอกว่าถ้าดื่มน้ำเข้าไป ถ้ากำหนดถึงผู้รู้ที่นั่นจะเป็นภายใน

ถ้าเป็นภายในมันก็เรื่องโลกทั้งนั้น มันจะเป็นภายนอก ภายในมาจากไหน มันก็เป็นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด มันจะมีในมโนออกมาจากไหนล่ะ ถ้าทำอย่างนี้มันก็เหมือนกับเรา ในปัจจุบันนี้ถ้าพระ ถ้าพระเราห่มผ้ากลับชะ เอากุฏิ เอาเรื่องกระดุกไว้ข้างนอก เอาอนุวาดไว้ข้างใน

อ้าว! ก็เอาจากภายนอกเข้ามาภายในมันก็เป็นภายใน ถ้าเป็นฆราวาส ฆราวาสก็นุ่งผ้าห่มกลับข้างชะ เสื้อก็ใส่กลับกัน เอาข้างนอกไว้ข้างใน เอาข้างในไว้ข้างนอก มันก็กลับ มันก็เป็นข้างใน แล้วมันเป็นไหมล่ะ? มันไม่เป็น มันไม่เป็นเพราะอะไร เพราะเรื่องนี้เป็นการดำรงชีวิต มันเป็นเรื่องของโลก

คำว่า “ข้างนอก ข้างใน” เราบอกว่าถ้าเป็นเรื่องข้างนอกเป็นเรื่องโลก ถ้าเป็นเรื่องข้างในสิ่งที่ เป็นข้างใน ถ้าเรื่องในแล้วมันจะเป็นมรรคเป็นผล ถ้าเป็นมรรคผล นี่ความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด นี่มันธรรมพิบออก

ธรรมพิบออก หมอผีมันบอกกันไปตามโลกๆ เขาไป ตามโลกๆ ก็เป็นจินตนาการกันไปว่าเป็นนอก เป็นใน อะไรเป็นนอก เป็นใน ความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดเป็นนอกหรือเป็นใน ถ้าเราคิดนี่มันก็

เป็นนอกทั้งนั้นแหละ ถ้าจิตมันเป็นนอกมันจะเอาในมาจากไหน แต่เวลาเขาบอก นี่เป็นนอก วัตถุประสงค์ข้างนอกเป็นเรื่องข้างนอก ถ้าเรื่องข้างในคือเรื่องในความรู้สึกเรา...ความรู้สึกมันก็เป็นนอก

ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงนะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบอกให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจมันสงบ สงบอย่างไรล่ะ? มันต้องมีคำบริกรรม ถ้าเรามีคำบริกรรมของเรานะ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันจะมีความสงบนะ ถ้ามันสงบเข้ามา

๑. ความสงบนั้นมันต้องมีความสุข มีความสุขในใจ

๒. ความสงบนั้นมันต้องมีหลักมีเกณฑ์ มันต้องมีกำลังของมัน

ความสงบนั้นมันจะไม่สือสัญญาออกไปรับรู้ภายนอก

ความสงบนั้นมันจะมีจิตรู้ว่าจิตสงบ

ถ้ามันรู้ว่าจิตสงบ เห็นไหม นี่จิตเห็นจิต ถ้าเวลามันมีความสงบร่มเย็นขึ้นมามันจะเกิดเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าจิตสงบเข้ามาก่อน ถ้ามันเข้าไป มันเข้าไป คำว่า “ภายในภายนอก” ความรู้สึกนึกคิดบอกว่าถ้ามันกำหนดเข้าไป คมน้ำเข้าไป กำหนดความรู้สึกเข้าไปถึงผู้รู้ แล้วผู้รู้มันจะบ่มเพาะ ผู้รู้มันจะพื้ตัวขึ้นมาจนมันจะเป็นมรรคเป็นผล

มันจะเป็นมรรคเป็นผลไปที่ไหน มันก็ข้างนอกทั้งนอกทั้งนั้นแหละเพราะจิตมันยังไม่สงบ แม้แต่ความสงบร่มเย็นมันยังไม่รู้จักว่าจะไรสงบหรือไม่สงบ เพียงแต่ความคิดว่าเป็นใน ผู้สอนคิดว่า เป็นภายใน นั่นก็คือเป็นภายใน ถ้าคิดว่าเป็นภายนอกมันก็เป็นภายนอก ก็เหมือนเสื้อผ้า ถ้าเรา กลับข้างชะ กลับด้านชะ พลิกเอาด้านนอกเข้าด้านใน เอาด้านในออกด้านนอก นี่ก็เป็นนอก เป็นในแล้วหรือ

นี่ความรู้สึกนึกคิดของเขา นี่ฝิบอก ถ้าธรรมฝิบอกอย่างนั้นมันก็เป็นธรรมฝิบอก เห็นไหม

แต่ถ้าเป็นความจริงล่ะ คนเราเกิดมามีถิ่นเกิดนะ มีพ่อ มีแม่ ถ้าเรามีถิ่นเกิด มีพ่อ มีแม่ คนเราถ้ามีถิ่นเกิด มีพ่อ มีแม่ มีผู้ใหญ่บ้าน มีกำนัน ถ้าเซ็นรับทราบรับรู้ เราจะออกบัตรประชาชน นี่ถ้าเราออกบัตรประชาชนได้ คนที่ออกบัตรประชาชนให้กับลูกบ้าน เขาเองก็ต้องออกบัตรประชาชน แม้แต่เจ้าหน้าที่ออกบัตรประชาชนเขาก็ต้องมีบัตรประชาชน แต่ถ้าเป็นคนต่างถิ่นล่ะ

คนต่างถิ่นเขาเป็นคนต่างด้าว เขาจะออกบัตรประชาชนได้ไหม? ไม่ได้ เขาจะออกบัตรประชาชน เขาต้องได้บัตรต่างด้าวของเขา

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจิตของเรา จิตของเราถ้ามันไม่สงบเข้ามา มันไม่สงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา ถิ่นกำเนิดมันมี มันต้องมีจิตของมัน ถ้ามีจิตของมันนะ ถ้ามีจิต ถ้าจิตเราสงบเข้ามา จิตเราสงบเข้ามา นี่เรามีบัตรประชาชนของเรา ถ้าเรามีบัตรประชาชนของเรา เราจะทำสิ่งใดมันก็จะเกิดเป็นกรรมสิทธิ์ เกิดสิทธิถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้าเราไม่มีบัตรประชาชนนะ เราไม่มีบัตรประชาชน เราจะไปทำนิติกรรมอะไรขึ้นมา มันไม่มีนิติกรรมอะไรขึ้นมาหรอก

นี่ก็เหมือนกัน นี่บอกเราคิมน้ำเข้าไป เรากำหนดลมหายใจเข้าไป ถึงที่สุดแห่งผู้รู้ แล้วมันมีอะไรต่อไปล่ะ มันจะเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาได้อย่างไร แต่เขาบอกถ้าเข้าไปถึงผู้รู้ แล้วอยู่กับผู้รู้นั้น มันจะเป็นภายใน ถ้าเป็นภายในแล้ว นี่อยู่กับผู้รู้นั้น ผู้รู้นั้นจะเกิด

สิ่งที่พูดมาอย่างนี้เพราะมันไม่มีเหตุมีผล มันเป็นธรรมผิบอก ถ้าธรรมผิบอก สิ่งที่ธรรมผิบอก แล้วเวลาพูดไปนะ พูดธรรมะ ธรรมะของใคร เห็นไหม คุณติ เวลาเราปฏิบัติ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เวลาเราจะปฏิบัติ เราเรียนปริยัติมา ถ้าเรียนปริยัติมา สิ่งที่เราเข้าใจของเราได้ เราก็เอาสิ่งที่เป็นปริยัติออกมาสื่อกัน แต่ในในวงกรรมฐาน ในวงพระป่าเรา เราไปอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ใดก็แล้วแต่ ครูบาอาจารย์ท่านสอนของท่าน ท่านมีหลักมีเกณฑ์ของท่าน ท่านมีหลักมีเกณฑ์ของท่าน เพราะท่านมีการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของท่าน

แต่เราเวลาไป เราประพฤติปฏิบัติไม่มีหลักมีเกณฑ์ของเรา แต่เราอาศัยใจ อาศัยธรรมผิบอกไป ธรรมผิบอก เห็นไหม เราพูดโธ พุทโธ นี่เราพูดโธเข้าไปถึงผู้รู้ ผู้รู้นะ ผู้รู้นั้นคืออะไรล่ะ? ผู้รู้นั้นก็คือสัมมาสมาธิ ผู้รู้นั้นก็คือจิต ถ้าผู้รู้นั้นคือจิต นี่ผู้รู้

๑. มีความสุข ความสงบ

๒. มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน

๓. มันไม่สื่ออารมณ์

๔. ในเมื่อจิตมันรู้ว่าจิตเราสงบ จิตเราหยุดนิ่ง มันมีความหยุดนิ่ง มันมีกำลังของมัน

แต่ในปัจจุบันนี้เวลาเรากำหนด เวลาเราฝึกหัดกัน จิตของเรามันไม่เข้าสู่สัมมาสมาธิ พอไม่เข้าสู่สัมมาสมาธิ เราทำพุทโธ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันสงบระงับเข้ามา จิตมันสงบระงับเข้ามา แต่มันไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ มันไม่เป็นเอกเทศ พอไม่เป็นเอกเทศ มันมีสื่ออารมณ์ ในเมื่อจิตมันไม่สงบระงับ มันสื่ออารมณ์ออกไปมันก็ออกรู้ใช้ไหม

เวลาที่จิตเราสงบเข้ามา แล้วเรารู้สึกต่างๆ นี้เรารู้ เรารู้ของเรา ถ้าออกรู้ของเรา ถ้าออกรู้ของเรา ที่มันออกรู้มันจะทำงานตามความเป็นจริงของมัน ถ้าทำตามความจริงของมัน แต่เราทำไปแล้ว ทำไมมันถึงไม่ได้ประโยชน์ล่ะ

เวลาเราออกวิปัสสนา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม แล้วจับต้องได้ จับต้องได้เราก็ใช้ปัญญาของเรา พอใช้ปัญญาของเรา ใช้ปัญญาไปแล้วทำไมมันถึงไม่ได้ผล ไม่ได้ผลล่ะ? นี่ไง มันไม่ได้ผลเพราะจิตมันไม่มีกำลังพอ ถ้าจิตมีกำลังพอนะ เราพุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิจนจิตสงบเข้ามา จิตสงบนี้

๑. มีความสุข

๒. มีกำลัง

๓. จิตรู้ว่าจิตสงบ มีจิตเห็นจิตว่าสงบ

ถ้ามีจิตเห็นจิตว่าสงบ เห็นไหม สิ่งที่มีจิตเห็นจิตว่าสงบ นี่ในเวลาหลวงปู่คุณย่าท่านบอก “จิตส่งออกทั้งหมดเป็นสมุทัย ผลของมันคือทุกข์” จิตส่งออกก็ภายในนี้แหละมันส่งออก มันมีความรู้สึกนึกคิดของมัน แต่ถ้าธรรมสืบอก บอกว่าให้เข้าไปสู่ภายใน ให้เข้าไปสู่ภายในแล้วสิ่งที่ เป็นภายในมันจะบ่มเพาะของมัน มันจะมีมรรคมีผลของมัน

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ พอจิตเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิจิตมันสงบ เข้าไป จิตเห็นจิต รับรู้ว่ามันมีจิต จิตเห็นจิตว่าสงบ ถ้ามีจิตเห็นจิตมันจะเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรค ผลของมรรคคือนิโรธ นี่มันเป็นอริยสัจ มันเป็นสัจจะความจริง มันมีการกระทำของมันขึ้นมา

ไม่ใช่ที่เราจะเข้าไปอยู่เฉยๆ “ผู้รู้เป็นนิพพาน ผู้รู้เป็นนิพพาน ผู้รู้มันจะบ่มเพาะของมัน” นี่มันธรรมสืบอกใจ มันจะเป็นนิพพานไปไหน มันจะเป็นนิพพานไปไม่ได้ เพราะมันไม่ใช่มรรค ไม่ใช่ผล มันไม่ใช่อริยสัจ มันไม่มีคุณธรรมในการประพฤติกฎปฏิบัติเลย มันเป็นพระป่ามาได้

อย่างไร มันจะมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมาจากไหน? มันไม่มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เพราะสิ่งนี้เป็นธรรมชาติบอก ฝิบอกเพราะอะไร

ฝิบอก เห็นไหม คุณติ เวลาเรากำหนดพุทโธ พุทโธ หรือเราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา เวลามันสงบระงับเข้ามา มันสงบเข้าไปสู่ที่ไหน? สงบเข้าไปสู่ผู้รู้ ผู้รู้มีอะไร? ผู้รู้มีวิชา ผู้รู้ไง คำว่า “ผู้รู้” เพราะอะไร ผู้รู้เพราะเราทำเข้าไป แต่มันไม่สงบระงับ มันไม่มีจิตเห็นจิตสงบ จิตมันไม่มีสติใจ จิตเห็นจิตคือสติปัญญาที่มันรับรู้ได้ ถ้าจิตมีสติปัญญารับรู้ได้ มันเป็นสัมมาสมาธิ มันจะมีกำลังของมัน ถ้ามีกำลังของมัน นี้ภายในต้องเป็นแบบนี้ ภายในคือมันปล่อย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมาเป็นอิสระ

ถ้ามันไม่ปล่อยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้จิต เห็นไหม จิตเป็นพลังงาน แต่มันรับรู้รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันรับรู้ขั้น ๕ ขั้น ๕ รับรู้ในอะไร? ขั้น ๕ มันก็รับรู้ในรูป รส กลิ่น เสียง สิ่งต่างๆ นี่มันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาโดยข้อเท็จจริงของจิต ถ้าข้อเท็จจริงของจิตมันเป็นอยู่อย่างนั้น แต่เราใช้ความรู้สึกนึกคิดของเราเอง เพราะเราศึกษามากับครูบาอาจารย์ ไซ้ไหม เราจะทำใจให้มันสงบไซ้ไหม แต่ในเมื่อเราไม่เคยทำความสงบ เราจะหาสิ่งใดมาเพื่อเป็นพื้นฐานในวิถีแห่งจิตที่ตัวเองมีความรู้สึกนึกคิด มันก็เลยมีธรรมฝิบอกมาว่าให้ดื่มน้ำเข้าไป ให้กำหนดลมหายใจเข้าไป

ลมหายใจมันเป็นอานาปานสติ เราหายใจเข้าไปสู่ที่สุดความรู้ มันก็หายใจเข้า หายใจออก ถ้าเรากำหนดลมหายใจของเราละ กำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออกก็ตามรู้เข้าไปถึงที่สุดแห่งที่รู้นั้น แล้วให้อยู่ตรงนั้น แล้วรับรู้ตรงนั้นไว้ แล้วมันจะบ่มเพาะ นี้ธรรมฝิบอก

แต่ถ้าใครที่ทำอานาปานสติ กำหนดลมหายใจอยู่ที่ปลายจมูก ลมเข้าก็รู้ว่าลมเข้า ลมออกก็รู้ว่าลมออก เพราะสิ่งที่จิตเกาะลมไว้ จิตเกาะลมไว้ ถ้าเป็นอานาปานสติ เพราะมีจิตมันรับรู้ลม ถ้าจิตรับรู้ลม เห็นไหม มันเหมือนคำปริกรรม เพราะคำปริกรรม คำปริกรรมจนละเอียดเข้าๆ ละเอียดเข้า ความว่าละเอียด มันถึงจะปล่อยรูป รส กลิ่น เสียงมาเป็นอิสระ

กำหนดลมก็เหมือนกัน ถ้ากำหนดลมนะ ลมเข้าก็รู้ว่าลมเข้า ลมออกก็รู้ว่าลมออก เกาะลมไว้ จิตนี้มันเร็ว จิตนี้มันเคลื่อนไหวเร็วนัก กำหนดลมไว้ ถ้าลมมันละเอียดนะ เราจะรู้ว่าลมละเอียด ถ้าลมมันละเอียดจนลมไม่มีเลย มันก็จะรู้ของมัน อย่างนี้มันถึงจะเป็นสัมมาสมาธิ มันถึงจะเป็นภายใน แม้แต่ว่ามันเป็นภายในแล้ว ผู้รู้ไม่ใช่นิพพาน ถ้าเราฝึกหัดนะ การฝึกหัด สิ่งที่เราประพฤติ

ปฏิบัติกันอยู่นี้ ถ้าเราจิตสงบแล้วเห็นสิ่งใด รับรู้สิ่งใด จิตสงบแล้วเราพยายามค้นคว้าของเรา จับต้องสิ่งใด ถ้าจับต้องสิ่งใด จิตรู้ว่าจิตสงบ มีจิตรู้ว่าจิตสงบ จิตนี้ไม่ใช่สัญญาอารมณ์ นี้เข้าไปพัก

สิ่งที่ไปพัก พอมันขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ เวลาอัปนาสมาธิมาอยู่อุปจาระ เห็นไหม ลือออกไปรับรู้ ถ้ามันลือไปรับรู้ของมัน มันพิจารณาของมัน เพราะมันได้พัก เพราะมันได้เข้าไปพักสงบ เพราะมันได้เข้าไปพักสงบแล้ว เห็นไหม นี่เราชำนาญตรงนี้ เราพยายามรักษา ตรงนี้ ถ้าออกไปวิปัสสนา ออกไปจับกาย ออกไปจับเวทนา ออกไปจับจิต ออกไปจับธรรม แล้วใช้ปัญญาของเรา แยกแยะของเรา ถ้าแยกแยะของเรามันจะเป็นวิปัสสนา

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติกปฏิบัติมา จะแนวทางใดก็ได้แล้วแต่มันจะมีสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ในสมถะก็มีวิปัสสนา ในวิปัสสนาก็มีสมถะ ในวิปัสสนามีสมถะ ในสมถะมีวิปัสสนา เพราะมันมีสติปัญญา มันต้องใช้สติปัญญา แม้แต่ทำ ความสงบต้องใช้สติเหมือนกัน เพราะทำความสงบ ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราจะทำใจของเราให้สงบระงับเข้ามาได้อย่างไร แล้วเวลาใจเราสงบเข้ามามันเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา เป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา จากหยาบๆ มาสู่ละเอียด แล้วละเอียดถึงที่สุดจนมันเข้าไปสู่อัปนาสมาธิ มันเข้าไปพักของมันได้ เวลามันออกมาที่เราพิจารณาของเรา ออกมาที่เราจับต้องสิ่งใดแล้วเราพิจารณา

ถ้าจับต้องสิ่งใดแล้วพิจารณาไม่ได้ พิจารณาแล้วมันปล่อย มันปล่อยขนาดไหน มันปล่อยแล้วเราจับสิ่งใดไม่ได้ ปล่อยแล้วมันยังหาสิ่งใดไม่เจอ ปล่อยแล้วมันละเอียดเข้าไป เราจับไม่ได้ อันนี้มันเป็นเพราะกิเลส นี่ในเมื่อการประพฤติกปฏิบัติ เราไม่ใช่ปฏิบัติแล้วเราจะก้าวเดินไปโดยสิ่งที่เราศึกษามาเป็นปริยัติ ศึกษาเป็นวิชาการศึกษา เราจะเดินตามวิชาการนี้ไป ปฏิบัติจนสุดกระบวนการของมัน แล้วเราจะได้ผลๆ กิเลสมันหลอกทั้งนั้นแหละ

เราเริ่มต้นหน้าที่การงาน ชีวิตของเรา เราก็อยากประสบความสำเร็จ เราก็อยากจะมีชีวิตที่มั่นคง พระที่บวชแล้วก็อยากจะเป็นพระอรหันต์ อยากสิ้นกิเลสทั้งนั้นแหละ แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นไป กิเลสมันปฏิบัติด้วยการดั้นเดา ปฏิบัติด้วยการคาดหมาย ปฏิบัติด้วยเป้าหมายของเรา เราก็ปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ๆ เราทำไปกิเลสมันอาศัยช่องนี้แหละ แล้วมันก็หลอกล่อ มันก็ทำให้เรา ล้มลุกคลุกคลาน

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปมันจับต้นชนปลายยาก จับต้นชนปลายยากเพราะแม้แต่ใจเราจะทำความสงบมันก็เป็นนามธรรมที่ต้องมีสติปัญญาพอสมควร มันถึงจะรักษาใจของเราให้มั่นคงได้

พอจิตเรามั่นคงได้ จิตเรามั่นคงเราก็ออกใช้ปัญญาของเรา ออกใช้ปัญญาออกพิจารณาของเรา ถ้าพิจารณาแล้ว สิ่งใดที่พิจารณาแล้วมันทำงานแล้วมันขาดตกบกพร่อง มันทำงานแล้วมันไม่คล่องตัว นั่นแหละคือสมาธิมันไม่พอแล้ว

นี่ถ้าเราพิจารณาของเรานะ ถ้าเราจับแล้วพิจารณาได้เราก็พิจารณาของเรา ถ้าเราจับแล้วพิจารณาแล้วมันไม่คล่องตัวของมัน เราทำงานแล้วมันไม่สะดวกของมัน ไม่คล่องตัวของมัน เราปล่อยแล้วเรากลับมาทำความสงบ เรากลับมาทำความสงบมันก็ต้องใช้สติปัญญา เพราะถ้าจิตมันนี้ระหว่าง เห็นไหม ระหว่างใช้ปัญญากับระหว่างทำความสงบมันละล้าละลัง ซ้ายก็ไปไม่เป็น ขวาก็ไปไม่ได้ ตรงกลางก็ยิ่งอั่นตุ้เลย

ฉะนั้น เราต้องมีสติปัญญา ถ้าเราจะใช้ปัญญาของเราโดยการวิปัสสนา เราจับสิ่งใดได้เราก็วิปัสสนา แต่เวลาเราใช้วิปัสสนาแล้วมันปล่อย พอมันปล่อยแล้วเราก็มีความสุข มันก็มีความสุข เห็นไหม เพราะมันเป็นการใช้ปัญญาที่ชำระล้าง แต่กิเลสมันยังไม่ได้ยุบขอบไป กิเลสมันยังไม่ได้โดนทำลายไป นี่กิเลสมันก็พลิกแพลงของมัน ถ้ากิเลสมันพลิกแพลงของมัน เวลาเราจะปฏิบัติเนะครุบาอาจารย์ท่านผ่านความล้มลุกคลุกคลานมาก่อน ท่านจะรู้ว่าเวลาทำความสงบของใจขึ้นมา เราจะรักษาความสงบของเราให้มันมั่นคงขึ้นมา

กิเลสมันคืบๆ กิเลสมันยังรุนแรง มันยังมีอำนาจ มันจะคอยทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน เพราะกิเลสมันต้องการสิทธิการดำรงอยู่ในใจของเรา กิเลสคือพญามาร มันต้องการดำรงสิทธิในหัวใจของเรา ให้เราเป็นข้า เป็นที่อยู่อาศัยของมันตลอดไป แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เราตั้งใจปฏิบัติ พอเราตั้งใจเราก็คาดเราก็หมายของเราเอง แล้วการกระทำมันไม่มี การค้ำน้ำ การกำหนด ผู้รู้เข้าไปถึงที่สุด ใ้หนี่มันเรื่องโลกๆ มันเรื่องความรู้สึกลึกซึ้ง มันไม่เป็นอย่างจริง

ความจริง เห็นไหม คุณิ ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง เราทำความสงบของเราแทบล้มแทบตายมันยังไม่สงบเลย แล้วทำความสงบแล้ว กว่ามันจะได้ความเป็นจริงขึ้นมามันก็ยังรักษาไว้ได้ยาก ฉะนั้นโลกที่เขาปฏิบัติกันเขาปฏิบัติเพื่อความสุขความสบายของเขา เขาปฏิบัติแล้วเขาว่าเขารู้ของเขา ใ้หนี่มันเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นแหละ

คำว่า “โลกๆ” ก็มันปฏิบัติเพื่อโลก ปฏิบัติขึ้นมาว่าเป็นชาวพุทธแล้วได้ประพฤติปฏิบัติธรรมกัน แต่ความเป็นจริงในใจที่มันจะเป็นมรรคเป็นผล เป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็น

อนาคามี เป็นพระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสไปมันยังอีกห่างไกลนัก มันเข้าไม่ถึงธรรมหรือ มันเข้าไม่ถึงธรรม แต่จะชูปตัวกัน เป็นธรรมะฝีบอก ฝีบอก ฝีบอก กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันบอกลง

นี่เวลากิเลสมันหลอก มันหลอกอย่างนี้ มันบอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ แล้วเวลาเราปฏิบัติไปปฏิบัติเพื่อโลก ปฏิบัติเพื่อความเป็นไปมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม เป็นธรรมเพราะอะไร เป็นธรรมเพราะมันสบายๆ ใจ เป็นธรรมเพราะเราควบคุมใจเราได้ใจ

คนดี คนมีมารยาทเขาก็ภูมิใจเขาได้แล้วแหละ สิ่งที่เราควบคุมใจเขาได้ กิเลสมันไม่ได้สะกิดสักตัวหนึ่ง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มันต้องทำความสงบของใจเข้ามา ความสงบไม่เกิดจากการดื่ม น้ำ เพราะการดื่มน้ำ น้ำก็คือธาตุ ร่างกายก็ธาตุ ๔ แล้วจิตมันรับรู้ รับรู้มันก็แค่นั้นแหละ มันจะเอาความสงบมาจากไหน เวลากำหนดรู้เข้าไปถึงที่สุดของผู้รู้ แล้วความรู้มันจะคงตัวของมันอย่างนั้น หรือ มันเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปได้ไม่ได้หรือ แล้วบอกว่าผู้รู้มันจะเป็นนิพพาน ผู้รู้มันจะบ่มเพาะมา นี่ธรรมฝีบอก

ผู้ไม่ใช่นิพพาน ผู้รู้เป็นผู้รู้ นิพพานมันจะเกิด นิพพานนี้เป็นผล เกิดขึ้นจากวิปัสสนา นิพพานคือผลเกิดจากมรรคญาณ นิพพานคือเกิดอัสวักขญาณทำลายอวิชชา มันถึงเกิดผลของนิพพาน

ถ้ามันเข้าไปที่ผู้รู้ แล้วผู้รู้คืออะไรล่ะ? ผู้รู้ก็คือสติจิต ผู้รู้ก็คือที่อยู่ของอวิชชาใจ ผู้รู้นั้นคือมาร แล้วถ้าผู้รู้ไม่มีปัญญาเข้ามาแก้ไขผู้รู้ ไม่แก้ไขหัวใจ หัวใจมันจะพ้นจากกิเลสไปได้อย่างไร มันไม่มีมรรคไม่มีผล ถ้ามันมีมรรคมีผลเราปฏิบัติของเราเห็นไหม

เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์บอกว่า เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามา คำว่า “ทำความสงบของใจ” ถ้าใจมันสงบ หนึ่ง จิตมีความสุข ใจมีความสุขระงับ มีความสุข ความสงบระงับ มีจิตมีกำลัง มีจิตรู้ว่าจิตนี้ไม่ลือออกไปเป็นสัญญาอารมณ์ มีจิตไม่กระเพื่อม ไม่กระเพื่อมไม่ส่าย มีจิตรู้ว่าจิตสงบ นี่คือพื้นฐานของจิตที่มันสงบ ถ้าจิตสงบแล้ว จิตสงบแล้วคนใช้งานไม่เป็น เห็นไหม คุณติญชีไพรเขาก็ทำความสงบของเขาเหมือนกัน แต่ความสงบของเขาไม่ลึกซึ่งขนาดนี้หรือ เพราะเข้าเป็นฉานสมาบัติ เป็นสมาบัติ ปฐมฉาน ทุตติฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน อากาธานัญจายตนะ นี่มันก็สงบเหมือนกัน เขาก็มีผู้รู้ของเขา นี่รู้ว่าสงบ แต่เขารู้แบบกำลังของเขา

แต่สัมมาสมาธิถ้ามันสงบเข้ามามันจะมีจิตรู้ว่าจิตนี้สงบ พอจิตนี้สงบขึ้นมา แล้วถ้ามันออก ฝึกหัดใช้ปัญญา คำว่า “ฝึกหัดใช้ปัญญา” คนเรานี้ทำความสงบของใจ ผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติมาก พอจิตสงบแล้วมันหาไม่เจอ หาไม่ได้ ถ้าหาไม่เจอ หาไม่ได้ เพราะว่าอำนาจวาสนาของคนมันไม่เหมือนกัน เราก็จะต้องรำพึงขึ้นมา รำพึงสิ่งใดขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบ รำพึงสิ่งนั้นขึ้นมา ถ้ามันจับต้องได้ มันวิปัสสนาได้ มันใช้ปัญญาได้ มันจะมีผล ผลเพราะจิตมันได้มีการกระทำ

คูลี กำหนดพุทโธ พุทโธ หรือใช้อานาปานสติละเอียดเข้ามาๆ มันปล่อยมันวางเข้ามา มันมีความสงบ มันมีความร่มเย็น มีสติสัมปชัญญะ มันมีความรู้พร้อมไปตลอดเลย มันรู้ของมันตลอด เห็นไหม รู้แบบนี้รู้เป็นสมณะ พอสมณะแล้ว พอจิตมันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสเป็นนามธรรม สิ่งนี้เราไม่รู้จักกิเลส เราหากิเลสไม่เจอ เราจะวิปัสสนามันอย่างไร เราจะชำระล้างกิเลสได้อย่างไร ถ้าเราชำระล้างกิเลส ถ้ากิเลสมันเกิดจากอะไรล่ะ เกิดถ้าเป็นธรรมารมณ์ๆ จิตเห็นอาการของจิต จิตที่มันจับต้องจิตได้ จับต้องจิตได้ จิตมันเป็นอาการของจิต

อาการ เห็นไหม คูลี “ขันธ ๕” ขันธ ๕ มันไม่ใช่กิเลส แต่ในเมื่อกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันมีในใจของเรา ขันธ ๕ มันเป็นขันธมารแน่นอน ขันธ ๕ มันมีตัดหาความทะยานอยากแน่นอน แม้แต่จิตสงบมันก็อยากให้สงบมากขึ้น แม้แต่จิตสงบใช้ปัญญา มันก็อยากให้ใช้ปัญญา แล้วเกิดมรรคเกิดผล เกิดเป็นพระอรหันต์ มันมีตัดหาความทะยานอยากบวกรเข้าไปตลอดเวลา เห็นไหม นั่นละมันคือกิเลส

ฉะนั้น พอจิตมันสงบเข้ามาแล้ว จับสิ่งนี้เข้ามาวิปัสสนา มันแยกแยะของมัน เห็นไหม แยกแยะขึ้นมา แยกแยะให้เห็นว่าธาตุมันก็คือธาตุ สิ่งที่เราไม่พอใจ สิ่งที่ยึดข้องหมองใจอยู่นี้ มันก็กิเลสตัดหาความทะยานอยาก สิ่งที่ตัดหาความทะยานอยาก พอจับได้มันสะเทือนนะ มันสะเทือนหัวใจขึ้นมา สะเทือนหัวใจเพราะอะไร นี่มันเป็นอะไรล่ะ? มันก็เป็นมรรคใจ สิ่งที่เป็นมรรค เราจะหลุดพ้นได้ มันจะเกิดปัญญาขึ้นมาได้มันต้องมีมัคโค มรรคคือทางอันเอก แล้วทางอันเอกมันทางอย่างไรล่ะ

นี่ถ้าเราจับกายได้ เราพิจารณากาย เห็นไหม เราจับกายได้แล้วเราตั้งกายของเราเป็นอุคคหนิमित แล้วพิจารณาให้เป็นไตรลักษณ์ๆ ออกพิจารณาธาตุ นี่รู้ รู้ว่าธาตุ รู้แจ้งในธาตุก็คือจบ แล้วธาตุมันคืออะไรล่ะ ใครเป็นคนยุแหย่ให้ธาตุมันกระเพื่อมล่ะ ใครเป็นคนยุแหย่ให้ธาตุมันมีกำลัง

ขึ้นมาเหยียบย่ำหัวใจละ นี่รู้ชาตุนะ นี่ธรรมะฝิบอก ธรรมะฝิบอกไม่มีต้น ไม่มีปลาย ไม่มีเริ่มต้น ไม่มีท่ามกลาง และไม่มีที่สุด แสดงธรรมตั้งแต่เริ่มต้น ท่ามกลาง และที่สุด นี่เหมารวมเอาเหมือนฝิบอก

ถ้าฝิบอก เห็นใหม่ ถ้าฝิบอกนะ นี่ยาฝิบอกเขายังต้องพิสูจน์ตรวจสอบว่ามันเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง ถ้าธรรมฝิบอกมันไม่มีเหตุมีผล ถ้าไม่มีเหตุมีผล แต่เวลาพูดนี้พูดเหตุผลของใครล่ะ? พูดเหตุผลของครูบาอาจารย์ พูดเหตุผลของผู้ที่เขามีความสำเร็จของเขา เวลาเขาพูดนี้เขามีเหตุมีผลนะ ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีมรรคมีผล ท่านพูดมีเหตุมีผลของท่าน แล้วเหตุผลของท่าน นี่ผู้ที่มิคุณธรรมท่านรู้ได้ แต่ถ้าผู้ไม่มีเหตุผลก็พูดเหมือนกัน พูดเหมือนกันแล้วคิดว่ามันจะมีผลเหมือนกัน...ไม่มี ไม่มีเพราะอะไร เพราะมันเป็นสมบัติของคนอื่น

เวลาเราจะทำบัตรประชาชนนะ เวลาคนต่างด้าวเขาเข้ามา แก๊งค์ ๑๘ มงกุฎเขาทำบัตรประชาชนหรือทำเอกสารปลอม นี่ถ้าคนต่างด้าวเขาก็ไปซื้อกัน ไปซื้อสิ่งนั้นมา เขาก็ไปทำนิติกรรมของเขา ทำต่างๆ ของเขา นั่นเอกสารปลอมทั้งนั้นแหละ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันไม่เป็นความจริงมันเป็นเอกสารปลอม มันเป็นธรรมฝิบอก มันไม่เป็นความจริง

แต่ถ้าเวลาผู้พูด พูดจนตัวเองเชื่อ ตัวเองเชื่อนี้พูดออกไป ไอ้คนฟังก็อยากได้มรรคได้ผลอยากประพฤติปฏิบัติได้ง่ายๆ แล้วก็เชื่อตามกันไป แล้วมันมีผลไหมล่ะ? มันไม่มีผลเด็ดขาดเพราะมันเป็นธรรมฝิบอก มันไม่ใช่ร้อยสัจ มันไม่ใช่ความจริง ถ้าร้อยสัจความจริง เราปฏิบัติเอง เรารู้อยู่

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ผู้ใดปฏิบัติธรรมด้นเดา คาดหมาย แล้วเป็นธรรมฝิบอกด้วย มันยังเป็นเรื่องสมมุทัย เป็นเรื่องของค้นหาความทะยานอยาก เป็นเรื่องกิเลสสอนธรรม ถ้ากิเลสสอนธรรมนะ ปฏิบัติไปแล้วมันจะเอามรรคเอาผลมาจากไหน แต่ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นี่มันข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงมันมีของมัน เห็นไหม ว่าปฏิบัติทางไหนก็ได้ ปฏิบัติอย่างไรก็ได้...อย่างไรก็ได้แต่มันต้องมีผลสิ อยากรู้ก็ได้นี่มันเป็นธรรมของครูบาอาจารย์เรา

คูลี หลวงตาท่านพูดประจำว่า หลวงปู่มันท่านเทศน์มาทั้งชีวิต ท่านไม่เคยบอกเรื่องผลเลย ท่านจะบอกแต่เรื่องเหตุ วิธีการปฏิบัติ สิ่งที่มีนัยชักนำในหัวใจให้หลงไหลไปในรูป รส กลิ่น เสียง

มันเป็นความทุกข์ขนาดไหน หลวงปู่มั่นท่านพยายามบอกวิธีการ พยายามชักนำ แต่ท่านไม่บอกผลเลย ไม่บอกผล ทีนี้คนอ้างอิง อ้างอิงจากอะไรล่ะ คนอ้างอิง อ้างอิงจากถ้าเวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วมีความรู้จริงขึ้นมา มันซาบซึ้งๆ เพราะเราทำแล้วเราไปเห็นเอง รู้เองไง ถ้าไปเห็นเอง รู้เองมันก็เหมือนกับธรรมที่หลวงปู่มั่นท่านพยายามชี้แนะอยู่ๆ ใจ

นี่ผู้ปฏิบัติเขามีมรรคมีผลของเขา เขาก็รู้ถึงว่าครูบาอาจารย์ของเขาพูดมาเป็นเรื่องอะไร แต่ถ้าคนไม่มีมรรคมีผลในหัวใจ เวลาครูบาอาจารย์พูดมันก็ไปถือปี่มา มันเป็นธรรมผิบอก นี่ผิมันบอกมา ทั้งๆ ที่ครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรม แต่ไอ้กิเลสในใจ ไอ้ผู้รู้ในใจมันเป็นผิ มันเป็นกิเลส ตัณหาความทะยานอยากยึดสิ่งนั้นมาว่าเป็นธรรมๆ มันไม่ซื่อเท็จจริง เห็นไหม ถ้าเป็นซื่อเท็จจริง คนที่ปฏิบัติ เราปฏิบัติกันนี้เรารู้ว่าเวลาจิตมันสงบแล้ว ถ้ารักษาไว้นี้รักษาแยกไหน ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วเวลาออกใช้ปัญญา

เพราะขณะที่จิตสงบแล้วออกใช้ปัญญา เวลาปัญญาออกไป เห็นไหม มันจะเกิดโศคาปัตติมรรค สิ่งที่เป็นโศคาปัตติมรรค เวลามันแยกแยะขึ้นไป เวลาพิจารณากาย เวลากายมันแปรสภาพไป พอกายมันแปรสภาพไป จิตมันตื่นตื่น จิตมันเห็นขึ้นมา มันสำรอก มันคาย มันสะเทือนใจ มันสะเทือนมาก สะเทือนมาก มันมีความสุขมาก พอกำลังพิจารณา มันแปรสภาพมันก็ปล่อยหมด ปล่อยหมด โอ๊ย! มีความสุข มีความสุข แล้วอยากได้ อยากได้ อยากดี อยากจะปฏิบัติ อยากค้นคว้า คราวนี้ไม่ได้ ไม่ได้เพราะอะไร เพราะจับต้นชนปลายไม่ถูก สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะเราปฏิบัติใหม่

การที่ปฏิบัติใหม่ พอเวลาปัญญาไม่เกิดเราก็มารู้ว่าปัญญามันไปซุกอยู่ที่ไหน เวลาเราพิจารณาของเรา เราฝึกหัดของเรา เพราะจิตมันสงบแล้วเวลาเกิดปัญญามันขึ้นมา นี่กาย อุกคหนิมิต วิภาคะมันทำลายกัน มันเป็นไตรลักษณ์ มันมาจากไหน มันตื่น มันตื่น เพราะอะไร เพราะเราเป็นคนทำ นี่ผู้รู้ใจ จิตมันเห็น จิตรู้ว่าจิตสงบ จิตใช้ปัญญา จิตจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม ถ้าจับกายมันพิจารณากายอยู่ที่นี่ จิตมันทำของมัน ถ้าจิตทำของมัน เวลาทำ นี่ไม่มรรคสามัคคี มรรคสามัคคี มันสามัคคีของมันอย่างไร เวลามันทำลายเข้าไปมันปล่อยๆ มันปล่อยแล้วถ้ามันไม่ขาดเราจะทำอย่างไรต่อไป

พอทำอย่างไรต่อไป นี่สิ่งที่มันลุ่มลุ่มคลุกคลาน ลุ่มลุ่มคลุกคลาน เราต้องฝึกหัด ความฝึกหัดนะ เราหมั่นคราด หมั่นไถ หมั่นพิจารณาของเรา ถ้ามันพิจารณาของเรา พิจารณาซ้ำพิจารณา

ซาก พิจารณาซ้ำพิจารณาซากเอาอะไรมาพิจารณา ของมันมีอยู่ ของมีอยู่คือจิตมันจับกายได้ จิตมันเห็นกายได้ มันพิจารณา มันปล่อยวางไป ถ้ามันไม่ได้ เราทำให้สงบเข้ามาแล้วจับขึ้นมา ถ้าจับขึ้นมาไม่ได้ ถ้ามันมีความรู้สึกขึ้นมา มีความรู้สึก ความอึดอัดใจ ความอึดอัดใจนั้นมันคืออะไร? มันคือเวทนา ถ้าเราจับเวทนา กาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

เวลาเราพิจารณากายแล้วกิเลสมันก็หลอก เราพิจารณากายใช้ใหม่ พิจารณากายแล้วมันปล่อยวางใช้ใหม่ ปล่อยวางแล้วเรามีความสุขใช้ใหม่ เราอยากได้มรรคได้ผลมากขึ้น เราก็พิจารณากายต่อไป แล้วก็พยายามจะให้นิมิตมันเกิดขึ้นมา ให้กายมาให้เราพิจารณา กายมันก็ไม่มาสักที นี่กิเลสมันสวมรอย

กิเลสกับธรรมนะ เวลาปฏิบัติธรรม เวลาถ้าสังขารมันเกิดขึ้น จิตใจมันสงบระงับขึ้นมา มันเป็นมรรค เป็นผลขึ้นมา มันจะมีงาน เพราะคนมีงาน เห็นใหม่ เวลาจิตสงบเราก็กว่าสิ่งนี้สงบ พอสงบแล้ว พอคลายออกมามันก็เท่าเท่าใช้ใหม่ มันก็เท่านี้ ปฏิบัติธรรมแล้วไม่เห็นเจริญก้าวหน้า เวลาพอจิตสงบแล้ว พอเราจับกายได้ พิจารณากายได้ มันปล่อยวาง มันมีความสุข มันมีความสงบระงับ โอ๊ย! นี่มันก้าวหน้ามาก โอ้โฮ! มันก้าวหน้ามาก เห็นใหม่ เวลาอยู่ในสมาธิก็ว่าสมาธิไม่มี มันก็ไม่เกิดมรรคไม่เกิดผล เวลาสมาธิมันเกิดขึ้นมา มันจับกายได้ มันเป็นวิปัสสนาขึ้นมา มันใช้ปัญญาขึ้นมา

คนเรา นี่ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา คนเราชำระกิเลสด้วยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากสัมมาสมาธิ เกิดขึ้นจากสติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นอย่างนี้ ปัญญาที่มีคุณค่ามาก พิจารณาไปมีความตื่นเต้น มีความพอใจอยากทำให้มากขึ้น พอมากขึ้น พอทำไปแล้ว จิตเวลามันปล่อยวางไปแล้ว แล้วมันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไรอีกล่ะ นี่มันจับต้นชนปลายไม่ได้ มันละล้าละลังใช้ใหม่ สิ่งทีละล้าละลังเพราะเราไม่ชำนาญ

การกระทำ เห็นใหม่ ผู้ฝึกหัดใหม่จะมีครูบาอาจารย์คอยประคอง คอยชี้แนะ คอยเตือน คอยให้อุบาย การให้อุบายนะ เพราะเราจะถล่ำไปทางใดทางหนึ่ง ถ้าจิตไม่สงบมันก็ทุกข์ร้อน มันก็อยากสงบระงับ พอสงบระงับแล้วเราจะรักษาไว้อย่างไรเพื่อให้เกิดปัญญา เวลาเกิดปัญญาขึ้นมาแล้วนะ มันจะถล่ำไปด้านของปัญญา เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส สมาธิทำให้มีความสุขอยู่ สมาธิก็ไม่เห็นชำระล้างกิเลสสักที มันก็จะก้าวเดินแต่ปัญญาไป

นี่ถ้าก้าวเดินปัญญาไป เราใช้ปัญญามากขึ้นมาแล้วมันจะจับสิ่งนี้ไม่ได้เลย เพราะจับสิ่งนี้ จิตมันจะเสื่อม สิ่งที่เราที่เห็นมันจะหลุดไปหมดเลย นี่เวลาใช้ปัญญาขึ้นมา ปัญญาจากภวานามย ปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากปัจจุบันธรรมที่ว่าปัจจุบัน จิตนี้เป็นปัจจุบัน

จิตมันเป็นปัจจุบันตรงนี้ จิตมันเป็นปัจจุบันเพราะจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ แล้วมันออก ฝึกหัดใช้ปัญญา มันเป็นปัจจุบัน มันเห็นมรรคเห็นผล นี่โสดาปัตติมรรค พิจารณาปล่อยวางขนาด ไหนมันไม่ถึงที่สุด เวลาพิจารณานี้ปัจจุบันอย่างนี้ ไม่ใช่จิตเป็นปัจจุบันเพราะมันเป็นข้างนอก มัน เป็นข้างใน ถ้ามันเป็นข้างในแล้วมันจะเป็นปัจจุบัน ถ้าเป็นข้างนอกมันเป็นอดีตอนาคต นี่เพราะ มันเป็นปัจจุบัน มันเป็นปัจจุบัน มันเป็นอย่างนี้ หน้า มันเป็นปัจจุบัน

ปัจจุบันมันต้องเกิดมรรค มรรคที่เป็นปัจจุบันอันนั้น เวลาผ่านไปปัจจุบัน เห็นไหม คุณ พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก เราปฏิบัติกัน คนที่ปฏิบัติแล้วมันจับต้อง มันจับให้มันคันให้ตาย มันไม่ ถึงที่สุด เราขยันหมั่นเพียรของเรา เพราะสิ่งที่ใครมีสติมีปัญญาพอสมควร ปฏิบัติไปแล้วมันจะ เจริญก้าวหน้าไปเป็นปกติ แต่ถ้าเรามีความบกพร่อง เรามีสติปัญญาอ่อนด้อย เวลาปฏิบัติไปแล้วลูก คลุกคลานเราก็ฝึกหัดของเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาท่านออกประพฤติ ปฏิบัติของท่าน ท่านก็มาจากเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเราก็เป็นปุถุชน เราก็เป็นคนมีกิเลส เราก็อยากจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันจะมีสิ่งใดที่เป็นความทุกข์ความยาก เป็นความลำบาก ขึ้นมา เราก็พยายามบ่มเพาะของเรา นี่การบ่มเพาะของเรา บ่มเพาะเพราะเราฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา

ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา พิจารณาของเราขึ้นมา ถ้ามันเป็นสุตมยปัญญาเราก็รู้เราก็เห็น เพราะสุ ตมยปัญญาเราศึกษามา เวลาเราประพฤติปฏิบัติมาเราก็ใช้โลกียปัญญา ใช้ปัญญาใคร่ครวญของเรา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมามันจะเป็นความสงบของใจเข้ามาได้ พอจิตมันสงบขึ้นมาแล้วเราฝึกหัดใช้ ปัญญา ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นแล้วมันรู้มันเห็นของมันโดยความเป็นจริง เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เราจะเห็นว่า อ้อ! ภวานามยปัญญาที่ปัญญาเป็นปัจจุบันมันเป็นอย่างนี้เอง มันเป็นอย่าง นี้เอง

มันเป็นอย่างนี้เอง แต่มันยังไม่ให้ผลถึงที่สุดเพราะมันไม่สมุจเฉทปหาน เราก็พิจารณาซ้ำๆ ซากๆ จนมันสมุจเฉทปหาน กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น

๕ นี่สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาเพราะว่ามรรคสามัคคี พอมรรคสามัคคี มันทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคมันรวมตัวขึ้นมามันเกิดนิโรธ นี้อริยสังข์ จิตนี้ไม่ก่ล้นออกมาจากอริยสังข์ เวลามันทำลายสมุจเฉตปหานขึ้นไป สมุทัยมันขาดออกไป

นี่สิ่งที่สังโยชน์นะ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส เวลามันขาดมันขาดอย่างไร ถ้ามันขาดออกไป คุณติ คั่งแค้นขาดๆ ถ้ามันขาดออกไปอย่างนี้ นี่สิ่งที่ขาดออกไปแล้วมันก็จบกระบวนการของการปฏิบัติมันต้องมีขั้นตอนของมัน เห็นไหม นี่มันจะมีมรรคมีผลขึ้นมามันต้องมีปัญญา ต้องมีการกระทำ มันไม่ใช่จะไปถึงผู้รู้ แล้วอยู่กับผู้รู้ เพราะอะไร เพราะเราติดกันว่าการปฏิบัติลัดสั้น การปฏิบัติมันจะได้มรรคได้ผล

ถ้าการปฏิบัติได้มรรคได้ผล นี่กำหนดใจเข้าไปแล้วมันจะได้มรรคได้ผลมาโดยการเป็นธรรมะฝิบอก ฝิบ้นบอกมาอย่างนั้น ก็เลสมันบอกมาอย่างนั้น อวิชชามันบอกมาอย่างนั้น นี่ก็เลสดัดหาความทะยานอยากในหัวใจมันบอกมาอย่างนั้น แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงมันไม่เป็นอย่างนั้น มันต้องมีมรรค มีการกระทำขึ้นมา มันมีภาวนามยปัญญาขึ้นมาในใจขึ้นมา เวลามันสมุจเฉตปหานไปนี่มีผู้รู้ไหม

ผู้รู้ เห็นไหม พระโศคาบัน เวลาพระโศคาบันสมุจเฉตปหานก็เลสมันขาดไปแล้วมันมีผู้รู้ ผู้รู้ทำความเข้าใจเข้ามา เพราะยังทำความเข้าใจเข้ามา ผู้รู้นี้ยังจะต้องทำให้ผู้รู้ละเอียดเข้ามา เพราะผู้รู้ละเอียดเข้ามาแล้ว เวลาผู้รู้ออกมามันออกใช้ปัญญา ปัญญาในอะไร? ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม...ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมที่ละเอียดขึ้น ละเอียดขึ้น เวลาละเอียดขึ้น ผู้รู้นี้มันจับได้ พอผู้รู้นี้จับได้มันยังพิจารณาซ้ำต่อไป ซ้ำต่อไป พิจารณาไป ถ้าใครพิจารณาแล้ว จับแล้วพิจารณาด้วยกำลังของสมาธิ ถ้ากำลังของสมาธิมันพิจารณาไปแล้วมันก็ลุ่มลูกคลุกคลานเหมือนกัน

การลุ่มลูกคลุกคลานของขั้นของปुरुชน การลุ่มลูกคลุกคลานขึ้นมาเพื่อทำความเข้าใจ ถ้าใจสงบขึ้นมา เพราะถ้ามันไม่มีความสงบของใจ ใจไม่สงบมันจะเกิดมรรคผลไม่ได้ มันจะเกิดภาวนามยปัญญาไม่ได้เพราะมันเป็นโลกียปัญญา เพราะมันเป็นธรรมฝิบอก มันเป็นความจริงขึ้นมาไม่ได้เพราะมันไม่มีคุณธรรมในใจจริง มันไม่มีสติ ไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้จริง มันไม่มีมรรคญาณ ไม่มีความเป็นจริง

ความชอบธรรม ถ้าเป็นความชอบธรรม นี่เวลาตรัสรู้ธรรมโดยชอบ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา ทำอะไรด้วยความชอบธรรม ไม่ใช่ฝีบอก ฝีบอกไม่มี

ฉะนั้น เวลามันสงบ พอมันสมุจเฉทไปมันก็ยังมีส่วนรู้ พอผู้รู้ เราทำความสงบของใจเข้ามา เห็นไหม นี่โศดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค ถ้าสกิทาคามิมรรค ความสงบของใจเข้ามามันต้องมีคุณภาพมากกว่าโศดาปัตติมรรค เพราะว่าสกิทาคามิมรรคมันมีกำลังมากกว่า มีความละเอียดอ่อนมากกว่า เห็นไหม เวลาเป็นโศดาปัตติมรรคมันพิจารณาไปแล้ว มันเข้าไป นี่หลาน หลานมันเกิดจากใคร? เกิดจากลูก นี่ลูกมีพ่อแม่มันถึงเกิดมามีลูก มีลูกเกิดหลาน หลานนี่ก็เลสตัวอ่อนๆ นะ กิเลสที่ไร้เดียงสาเลย เด็กๆ เลย นี่เราพิจารณาล้มเกือบตายว่าจะชำระล้างกิเลสได้

กิเลสแค่ไร้เดียงสาตัวน้อยๆ แต่มรรคญาณของเรามันอ่อนด้อยเพราะเราเป็นปุถุชน แต่ถ้าเราเป็นกัลยาณปุถุชน เวลาเราเป็นโศดาปัตติมรรค เราชำระล้างของเราขึ้นมา มันชำระล้าง มันสมุจเฉทไป มันฆ่าหลานของอวิชชาตายไป เวลาจิตสงบละเอียดเข้ามา เห็นไหม พอสงบเข้ามาแล้วมันออกฝึกหัด จับได้ ในเมื่อต้นทางเราจับเชือกจากเริ่มต้นได้ เราจะสาวไปสู่เชือกเส้นนั้นได้ ถ้าเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่กายอย่างหยาบ ถ้ากายอย่างหยาบ เราพิจารณามันขาดไปแล้ว ถ้าเราจิตสงบแล้วเราจับได้ เราหาได้ ถ้าหาได้นะพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม

การพิจารณาอย่างนี้ การพิจารณาอย่างนี้เป็นสกิทาคามิมรรค สกิทาคามิมรรคพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันปล่อย น้ำเป็นน้ำ ดินเป็นดิน ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ถ้ามันแยกออกไป จิตมันก็ปล่อยเข้ามา ถ้ามันปล่อยเข้ามา นี่ปล่อยเข้ามา มันปล่อยเข้ามาด้วยปัญญาญาณ ปัญญาญาณขนาดไหน ในเมื่อกิเลส กิเลส เห็นไหม อวิชชาที่ธรรมฝีบอก กิเลสมันบอกรบอกรว่าเป็นธรรมๆ มันโต้แย้งมาตลอด

นี่เมืองหลวงของมัน มันไม่ยอมให้เข้าถึงเมืองหลวงของมัน มันจะมีเมืองหน้าด่าน เมืองต่างๆ คอยป้องกันไม่ให้มรรคญาณ ไม่ให้ปัญญาญาณเข้าไปสู่จิติจิต เข้าไปสู่ผู้รู้ที่ละเอียด ฉะนั้น มันป้องกันของมัน มันก็ต้องมีอุบายของมันเพื่อจะทำลายล้างในมรรคญาณ ทำลายล้างปัญญาที่เราฝึกหัดขึ้นมา เรามีสติปัญญาเราก็ฝึกหัดของเรา เราภาวนาของเรา เราวิปัสสนาของเรา พอพิจารณา

แล้วมันเหน้อยล้าหนักเราก็กลับมาทำความสงบของใจ ถ้าใจสงบมีกำลังแล้วเราก็ออกฝึกหัดใช้ปัญญา

มีความขยัน มีความหมั่นเพียร เพราะสิ่งที่เราพิจารณามาตั้งแต่หลานที่มันตายไป เราเห็นแล้วว่าคุณค่าของมันเป็นแบบใด ขณะที่เราต่อสู้ขึ้นมา เรามีกำลังขึ้นมา แต่เล็กแต่น้อยขึ้นมาเราพยายามตั้งสติปัญญาขึ้นมา จนมันมีกำลังต่อสู้กับสัทธิกายทิฐิ วิจิจจนา สิ้นพตปรามาส นี่หลานของอวิชาหาได้ เราทำลายชำระล้างจนมันสมุจเฉทปหานเห็นต่อหน้า เห็นต่อหน้า ก็เลศขาด ขาดไปจากหัวใจขาดไป นี่คุณธรรมเป็นอกุปธรรมในใจ มันประกาศยืนยันกลางหัวใจเลย

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นมา สิ่งนั้นมันเป็นเครื่องหมายรองรับให้ใจนี้มีกำลัง ให้ใจนี้มีสติปัญญา ในการพิจารณาของเรา เห็นใหม่ พิจารณาปล่อยวางขนาดไหนก็ซ้าแล้วซ้าเล่า ซ้าแล้วซ้าเล่า ถึงที่สุดนะ เวลามันขาด นี่กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส โลกนี้ราบหมด ว่างหมดเลย สิ่งที่เป็นความว่างๆ ที่ว่าเป็นผู้รู้ๆ เวลาผู้รู้ขึ้นมา ผู้รู้ นี่สติปัญญามันพิจารณาขึ้นมา มันพิจารณาของมันขึ้นมาได้ ว่างไปหมด มีความสุขมาก

เวลาจิตมันรวมลง ว่าสิ่งที่รวมลง เห็นใหม่ เวลาเรากำหนดพุทโธ พุทโธ อัมปนาสมาธิ เวลาทำขึ้นมา เวลาเข้าไปสู่อัมปนาสมาธิ จิตมันก็เข้าได้ เข้าไปสู่ความสงบระงับได้ แต่มันไม่ได้สำรอก มันไม่ได้คายสิ่งใดออกไปเลย นี่สิ่งที่ว่าสมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ สมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่สมาธิเวลาเข้าไปถึงฐานของจิต กิเลสมันสงบตัวลงมันก็มีความว่างได้ แต่ความว่างอย่างนี้มันมีกิเลสตัดหาคความทะยานอยาก นี่ถ้าธรรมฝีบอกมันก็หลงมันไปได้ใช่ไหม

แต่เวลาเราวิปัสสนาของเรา เราใช้ปัญญาของเรา นี่เวลาพิจารณากาย ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟมันเข้าสู่สถานะเดิมของมัน จิตพิจารณาของมันแล้ว ถึงที่สุดมันปล่อยหมด พอมันปล่อยหมด ปล่อยนี้มันขาด กามราคะ ปฏิฆะมันอ่อนลง ถ้ากามราคะ ปฏิฆะมันอ่อนลง จิตมันก็เว้งว่าง จิตมันก็มีความร่มเย็นเป็นสุข ร่มเย็นเป็นสุขนะ ถ้ากิเลสอวิชามันก็ครอบงำ ครอบงำนี้ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ แล้วถ้าคนมีสติปัญญา นี่มรรค ๔ ผล ๔ นี่มันโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล มันแค่ ๒ มันไม่ใช่ ๔ ถ้ามีสติปัญญามันจะพยายามแสวงหา

การแสวงหา เห็นไหม เขาบอกว่าถ้าจิตมันอยู่ที่รู้แล้ว บ่มเพาะแล้วผู้รู้จะเป็นนิพพาน นิพพานจะเกิดขึ้น มรรคผลจะเกิดขึ้น...เป็นไปได้! ถ้าเป็นไปได้มันก็ต้องจับได้ มันก็ต้องถึง มรรคผลนิพพานสิ แต่นี่มันเป็นไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันคิดได้ไง

ถ้าเข้าไปสู่ “โลกนี้ราบหมด” มันเป็นความสุขความสงบ เพราะอะไร เพราะฆ่าหลาน มาแล้ว ฆ่าลูกมันแล้ว นี่สิ่งที่เป็นลูก ลูกอวิชา ที่นี้ถ้ามีสติปัญญาขึ้นไป ขึ้นต่อไป คุณิ เราจะรู้ คั่น การประพฤติกปฏิบัติ การขุดคุ้ยหากิเลสเป็นงานอันดับหนึ่งเลย ถ้าไม่มีการขุดคุ้ยหากิเลส กิเลส เป็นนามธรรม กิเลสอาศัยธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ของมนุษย์ ของสัตว์โลกออกไปหาผลประโยชน์ ของมัน

ฉะนั้น เวลาถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา นี่กิเลสมันรู้ตัวของมัน มันก็หลบหลีกของมัน “ไม่มี ปล่อยวาง ว่างหมด นี่กิเลสไม่มีแล้ว ทุกอย่างจบสิ้นแล้ว” กิเลสมันพลิกกลับมา แต่ถ้าเรามี สติปัญญาของเรา เราจะแสวงหาของเรา ถ้าแสวงหาของเรา จิตมันต้องสงบ สงบมีกำลังมากขึ้น กว่านี้ ถ้าเป็นสภิกขาคามีมรรค สภิกขาคามีมรรคมันก็มีกำลังมากกว่าโศคาปัตติมรรค แล้วถ้าจะ ยกขึ้นสู่อานาคามีมรรค เพราะถ้ายกขึ้นสู่อานาคามีมรรคมันต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญา

สิ่งที่เป็นสมาธิต้องมีสมาธิลึกซึ่งกว่านั้น สมาธิที่เคยทำมาๆ เพราะสมาธิอย่างนี้ มันมีกำลัง อย่างนี้ มันใช้ปัญญาอย่างนั้น มันลึกซึ่งอย่างนั้น มันทำลายกามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง นี่มันว่างหมด มันปล่อยวางหมด มันจับต้องสิ่งใดไม่ได้ ถ้ามันจะมีมากกว่านี้มันต้องมีกำลังมากกว่านี้ ถ้ามีกำลัง มากกว่านี้มันต้องทำสมาธิเข้ามา มันจะเป็นมหาสติ มหาปัญญา ถ้าเป็นสติ สมาธิมันก็มีกำลัง มากขึ้นจนเกิดเป็นมหาสติ พอมหาสติมันก็แยกแยะ กำลังคั่นคว้า คั่นหา สิ่งที่มีมันปล่อยวางไปแล้ว สิ่ง ที่ไม่มีในหัวใจ สิ่งใดๆ ก็ไม่มีในหัวใจ สิ่งใดๆ ก็ปล่อยวางหมดแล้ว

ปล่อยวางหมดแล้ว แล้วไอ้ความรู้สึกนึกคิดมันอยู่ไหนล่ะ

ถ้าจับต้องสิ่งนี้ได้ เห็นไหม คุณิ มันกระเทือนนะ มันกระเทือนหัวใจจนหัวใจนี้สั่นไหว ถ้า มันกระเทือนหัวใจเพราะอะไร เพราะกิเลสมันพยายามหลบเลียอยู่ นี่กามราคะ พอมัน ผู้ที่เป็นแม่ ทัพ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นแม่ทัพใหญ่ เป็นแม่ทัพใหญ่ที่ครองอาณาจักรหัวใจอันนี้ ถ้ามันครองอาณาจักรหัวใจอันนี้ ไม่มีใครไปเจอมัน มันจะชำระล้างสิ่งนี้ออกมาได้ยังไง

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นแม่ทัพใหญ่เขาต้องมีกลยุทธ์ของเขา ต้องมีการหลบหลีกของเขาเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งที่จะเข้าไปถึงตัวเขาได้มันต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญา สิ่งที่จะจับต้องได้ นี่มันสั้นไหวไปทั่วหัวใจเลย คนที่กว่าจะจับต้องสิ่งที่เป็นข้าศึก สิ่งที่เป็นคู่ต่อกรได้ นี่เรารู้ว่ากามราคะมันไม่ดี สิ่งใดก็ไม่ดี เวลาเราเกิดมานี่เกิดมาเพราะกามอยู่ที่นี่ โลกนี้ทำมาก็เพราะเรื่องกาม กามอย่างเดียว พอถึงเรื่องกามแล้วสิ่งนี้เป็นใหญ่ สิ่งนี้เป็นใหญ่ จะมีสิ่งใดก็แล้วแต่ จบลงที่นี้

ฉะนั้น สิ่งที่เราจับต้องได้ จับต้องได้ไปเห็นหน้ามัน เห็นไหม การเห็นหน้าแม่ทัพใหญ่ในหัวใจ จับต้องสิ่งนี้แล้ว แล้วถ้าจับมันได้ จับต้องได้ การจับต้องได้นี้เป็นผลงานอย่างมหาศาล

สิ่งที่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ แล้วปฏิบัติไม่เจริญก้าวหน้า เพราะจับต้องไม่ได้ เพราะหาไม่เจอ พอหาไม่เจอก็ว่าสิ่งนี้ถูกต้อง สิ่งนี้เป็นคุณธรรมๆ หาสิ่งใดไม่เจอ นี่ถ้ามันเป็นผู้รู้แล้วมันจะบ่มเพาะ ผู้รู้จะเป็นนิพพาน ผู้รู้จะเป็นนิพพาน...มันเป็นไปไม่ได้!

ผู้รู้เป็นผู้รู้ ผู้รู้เป็นสมาธิ ผู้รู้ไม่ใช่นิพพาน นิพพานจะเกิดขึ้นมาต้องมีการชำระล้างกิเลสขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา ตั้งแต่สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ ปฏิกะอ่อนลง แล้วไอ้ตัวกามราคะ ปฏิกะ สิ่งที่อยู่กลางหัวใจนี้ล่ะ เราจะชำระล้างอย่างไร มันจะบ่มเพาะขึ้นมาเป็นผู้รู้เป็นนิพพานไปโดยกำลัง ผู้รู้เป็นนิพพานโดยฝึบอ้อมมันเอามาจากไหนล่ะ มันไม่มีโดยข้อเท็จจริง ไม่มีหรอก แต่ถ้ามันมีจริงขึ้นมามันต้องมีการกระทำ มันถึงเป็นปัจเจกตั้ง มันถึงหลุดตัวเองไม่ได้ไง

สิ่งที่เป็นอย่างนั้น ตัวเองก็หลุดตัวเองอยู่ อวิชชาครอบงำหัวใจอยู่ แล้วก็ฝึบอ้อม บอกเขาไปอย่างนั้น บอกเขาไปว่าสิ่งที่มันเข้าไปถึงแล้วมันจะเป็นธรรมๆ โดยธรรมชาติของมัน มันเอามาจากไหน มันไม่มีในหัวใจ มันไม่มีตามข้อเท็จจริง มันมีแต่พญามารมันหลอกลวงอยู่ที่นี่ นี่อวิชชาไม่รู้ตัว ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่รู้ความเป็นไป ไม่รู้ว่านี่กามฉันทะ สิ่งที่มีมันซ่อนอยู่ในใจเป็นกามฉันทะ แต่ถ้ามีกำลังของมัน มันเป็นกามราคะที่มันออกไป มันออกไปอย่างไร

นี่ถ้ามีมหาสติ มหาปัญญาเข้ามา จับต้องมันได้ มันพิจารณาของมัน เห็นไหม จับต้องได้ ถ้าจับได้นั้นคือจับให้มันคืนให้ตาย จับอะไร? จับกิเลส จับความฉ้อฉล จับสิ่งที่ในหัวใจที่มันหลอกลวงในหัวใจที่ไม่มีใครรับรู้มัน นี่กิเลสมันละเอียดอย่างนั้นไง ถึงว่ากิเลสมันละเอียด กิเลสมันพลิกแพลง พลิกแพลงให้เราล้มลุกคลุกคลานอยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ ไม่มีใครรู้ใครเห็นตามทัน

มัน เวลามันจับต้องได้ มันพิจารณา เอาอะไรมาพิจารณา? เป็นมหาสติ มหาปัญญา ถ้ามันพิจารณา มันจะเป็นอสุภะอย่างไร ถ้ามันมีกำลังพอมันจะเป็นอสุภะไหม

สิ่งที่เป็นอสุภะ ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ นี่สิ่งที่กำลังเป็นอสุภะ เห็นไหม จิตมันเป็นอสุภะจาก ภายใน เวลามองไปข้างนอกไปเห็นเป็น โครงสร้าง เห็นเป็นรูปสิ่งที่เคลื่อนไหวอยู่ เห็นมนุษย์ตรงข้าม มันเป็นอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะเห็นโครงกระดูกต่างๆ ถ้าจิตมันเป็นจากภายใน ถ้าจิตมันเป็น ภายในนะ คุณติ สมัยพุทธกาลที่พระเจ้าปฏิบัติอยู่ มีผู้หญิงเดินผ่านไป เขามาถามว่าเห็นผู้หญิง สามิ เขาตามภรรยาเขามา บอกไม่เห็น เห็นแต่โครงกระดูกมันผ่านไป...นี่เพราะมันเป็นภายใน ถ้า ภายในมันเป็นมันจะส่งออกมาจากข้างนอก ถ้าภายในไม่เป็น ไม่มีหรอก ไม่มี

ปัญญามันจะเกิดขึ้น สิ่งที่ปัญญาจะเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นจากข้างใจ ถ้าข้างในใจมันเป็น นี่ ปัจจุบัน เขาเป็นปัจจุบันกันอย่างไร ปัจจุบันกันตั้งแต่ปัญญาของใจ ปัญญาของจิตมันอยู่ที่จิต ไม่ได้ อยู่ที่สมอง ไม่ได้อยู่ที่สัญญา

สมอง ชั้น ๕ ชั้น ๕ ใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมันเป็นชั้น ๕ มันเป็นปัญญา อย่างหยาบๆ ปัญญาเป็นโลกียปัญญา ถ้าปัญญาในการชำระกิเลส ปัญญาเกิดจากใจ ถ้าปัญญาเกิด จากใจมันหมุนอยู่ภายในหัวใจ ถ้าหัวใจมันเป็นของมันแล้ว มันมองออกมามันก็เป็นอย่างมันตาม ความเป็นจริง นี่มันวิปัสสนาอย่างนี้ มันพิจารณาอย่างนี้ มันถึงเป็นมหาสติ มหาปัญญา มันจะ รวดเร็ว มันจะรวดเร็วของมันมาก

เวลากิเลส กิเลสมันเร็วกว่านี้ นี่คุณติ คุณความรู้สึกนึกคิดของคนเร็วไหม แล้วจากเปลือกๆ นะ จากหลานของมัน จากลูกของมัน นี่พอมัน นี่ตัวสำคัญ ถ้ามันพิจารณาซ้ำพิจารณาซ้ำ มันหลอก มันลวง มันมีเล่ห์ มีเหลี่ยมทั้งนั้นแหละ มันพลิกแพลงของมัน นี่เป็นแล้วมันซุกซ่อนอยู่มันก็บอก ปล่อยหมดแล้ว มันละเอียดเข้าไป นี่ถ้าหลงกลมัน มันก็ส่งออก หลงกลมัน มันก็พลิกออกมาเป็น ปัญญาของกิเลสที่ทำให้เราไม่เจริญก้าวหน้า

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราย้อนกลับ ถ้ามันหลงทางไปเราก็ปล่อยวางไว้ นี่ทำความเข้าใจให้มากขึ้น พอทำความเข้าใจของใจมากขึ้น กลับมาจับมันแล้วพิจารณาซ้ำ เพราะมันไม่มีเหตุมี ผล ถ้ามันมีเหตุมีผล นี่มันจะละเอียดเข้าไป

การชำระล้างนะ การจะชำระล้างกามราคะไม่ใช่ของง่ายหรือ เว้นไว้แต่จีปปาภิญญา จีปปาภิญญาปฏิบัติทีเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสนะเดียวสำเร็จเป็นพระอรหันต์เลย แต่ก็สอนมรรค ๔ ผล ๔ แต่พวกเวไนยสัตว์ คูลี จับต้องทีละชั้นทีละตอน เวลาเด็กไร้เดียงสา ไร้หลานของกิเลส แม้แต่หลานมันไร้เดียงสา มันยังต่อสู้กันมาด้วยกำลังสุดฤทธิ์มันถึงจะผ่านมาเป็นขั้นเป็นตอน ผ่านมาจิตใจก็เข้มแข็งขึ้นมา จิตใจก็มีกำลังขึ้นมาจนเข้ามาพิจารณาลูกของมัน ลูกของมัน ต่อสู้ของมันจนถึงที่สุดมันรวมหมด เห็นไหม เข้าไปเจอพ่อของมัน ถ้าเจอพ่อของมัน

นี่กิเลสมันมีชั้นมีตอนของมัน มีอย่างหยาบ มีอย่างกลาง มีอย่างละเอียด แล้วพิจารณาไป ปัญหาที่เกิดขึ้นไป การภาวนามันจะพัฒนาของมันขึ้นมา จากสติ ปัญญา เป็นมหาสติ มหาปัญญา พิจารณาซ้ำพิจารณาซากขึ้นมามันก็พลิกแพลงของมัน กิเลสมันไม่ยอมหรือ พญามารไม่ยอมทิ้ง อาณาจักรมันหรือ สิ่งที่เป็นลึกลับ เป็นที่อยู่ของมันไม่ปล่อยให้ใครเข้ามาครอบงำมันหรือ มารร้ายมาก

นี่คำว่า “ร้ายมาก” เพราะมันร้ายมาก จิตมันถึงเวียนตายเวียนเกิดใจ เราถึงเป็นชาวพุทธเกิดมา มีอำนาจวาสนา เกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา แล้วประพฤติปฏิบัติอยู่ด้วย เรามีอำนาจวาสนาขนาดไหน อำนาจวาสนานี้มันก็เกิดจากบุญกุศล มันไม่ได้เกิดจากอริยสัจ ไม่ได้เกิดจากความจริง ไม่ได้เกิดจากมรรคญาณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ตรัสรู้ที่ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวักขยญาณ ตรัสรู้ที่ใจนี้ แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใจมันเกิดขึ้นมา มันพิจารณาขึ้นมา มันสร้างมรรคสร้างผล นี่สร้างมรรคสร้างผลขึ้นมาเป็นธรรมะส่วนบุคคล

ธรรมะส่วนหัวใจ หัวใจดวงใดดวงหนึ่ง ถ้ามีการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะเกิดมรรคผล จากดวงใจดวงนั้น พญามารมันปกครองใจดวงนั้น พญามารมันเอาใจดวงนั้นเป็นที่อยู่ เป็นที่ถ้ำ ความโลภ ความโกรธ ความหลงอยู่บนใจดวงนั้น แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเกิดเป็นมรรค เป็นผลขึ้นมาเพื่อจะทำลายพญามารจากใจดวงนั้น มันพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก มันมีการต่อสู้ มีการกระทำกันมหาศาลนะ พิจารณาซ้ำ มันละเอียดเข้าไป ถึงที่สุดมันเข้าไปสู่ใจ แล้วมันทำลายกันที่นั่น ถ้ามันทำลาย เห็นไหม นี่มหาสติมันเกิดอย่างนี้ ธรรมะมันต้องเกิดอย่างนี้ ถ้ามันเกิดอย่างนี้ มันเกิดอย่างไร

คนไม่เคยปฏิบัติมันจะมีคุณธรรมมาจากไหน นี่มันจะเข้าไปอยู่ที่ผู้รู้ แล้วผู้รู้มันจะรักเข้าไป มันจะเกิดมรรคเกิดผล ผู้รู้จะเป็นนิพพานมันไม่มีหรอก มันเป็นไปไม่ได้ ถ้ามันจะเป็นความจริง มันต้องเกิดมรรคเกิดผล เกิดการกระทำจากใจดวงนี้ นี่พิจารณาซ้ำๆ มันจะเข้ามา

แม่ทัพใหญ่มันจะพลิกเพลงของมัน หลอกหลวงว่านี่เป็นธรรมๆ กามราคะ กามฉันทะ สิ่งทีละเอียดลึกลับ ซึ่ง กามฉันทะคือความพอใจในตัวของมันเอง แล้วมันมีผลกระทบ เห็นไหม “สิ่งที่รู้สิ่งที่ถูกรู้” ไอนั้นมันพูดกันไปแต่ปาก แต่ความจริงมันอยู่ข้างใน ถ้ามันอยู่ข้างใน สิ่งทีถูกรู้ๆ ก็อารมณ์ตัวมันเองนั่นแหละมันกระเทือนกัน มันสัมผัสกัน มันสัมผัสกันมันก็เป็นความพอใจของมัน ความพอใจทีละเอียดขึ้นมาเราไม่ทันหรอก ถ้าไม่ใช้มหาสติ ไม่ใช้มหาปัญญา มันไม่ทัน

ถ้ามันทันแล้วเป็นอะไร? มันก็เป็นปัจจุบันใจ

สิ่งที่เป็นปัจจุบันเข้าไปถึงใจ เข้าไปถึงจิตจิต เข้าไปทำลาย พอมันทำลายนะ ทำลายกันในหัวใจ มันกลืนกินเข้าไป แล้วมันทำลายที่ใจดวงนั้น ถ้าทำลายแม่ทัพนายกอง ความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งที่เป็นข้อมูลในใจทำลายหมดเลย ถ้ามันทำลาย เห็นไหม คุณ มันครึ้นในหัวใจ นี่ทำลายเสร็จแล้วพิจารณาซ้ำเข้าไป เพราะมันมีเศษส่วนที่เหลือ เศษส่วนเหลือที่เหลือเพราะว่ามันทำลายแล้ว ทำลายข้อมูลทั้งหมด แล้วสิ่งที่รับรู้อยู่ จิตที่มันเคยผ่านมามันจะเป็นอย่างไร

นี่ไงที่ว่า “กามอย่างหยาบ กามอย่างละเอียด เขาบอกว่าอสุภะอย่างหยาบ อสุภะอย่างละเอียด อสุภะ นี่มันมีนอก มีใน”

คนไม่เคยปฏิบัติจะรู้นอก รู้ในมาจากไหน คนไม่เคยรู้เคยเห็นมันจะเอาความจริงมาจากไหน แต่ถ้าความจริงขึ้นมา มันพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป นี่เข้าไปสู่ละเอียด พิจารณาจนไม่มีสิ่งใดเลย มันปล่อยหมด ปล่อยหมดใจใหม่ พอปล่อยหมดเข้าไปแล้วมันเหลือสิ่งใด

จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส

เขาบอกว่า “จิตเดิมแท้ส่องใส ส่องใสเป็นอวิชชานะ ส่องใสมันเป็นสมุทัย”...เคยเห็นหรืออะไรมันส่องใส พระอาทิตย์ชี้ใหม่ พระอาทิตย์มันส่องใสหรือ มันไม่มีทาง มันไม่เห็นหรอก สิ่งทีรู้ทีเห็นมันเป็นตำราทางวิชาการทั้งนั้นแหละ มันเป็นเพราะครูบาอาจารย์พูดไว้มันก็พูดตามๆ กันไป ถ้าพูดตามๆ กันไปนี่มันธรรมสืบทอด ผิมันบอกไว้

“ถ้าส่องใส สิ่งที่เป็นประภัสสรนั้นมันเป็นอวิชา มันต้องเป็นจิตอิสระ”...จิตไหนมันอิสระ ความส่องใสมันก็เศร้าหมอง สิ่งที่ส่องใสเศร้าหมองมันเป็นอวิชาทั้งนั้นแหละ แล้วอวิชาอวิชาจะจับอวิชาอย่างไร ถ้าอวิชามันไม่จับอวิชา ไม่มีมรรคญาณเข้าไปจับ มันจะเอาอะไรไปจับตัวอวิชา สิ่งที่เป็นผู้รู้ๆ ใคร ไปจับผู้รู้ ผู้รู้มันอยู่ที่ไหน แล้วผู้รู้จะจับตัวมันเองอย่างไร

นี่ผู้รู้มันจะเป็นนิพพาน...ไม่มีทาง! ไม่มี!

แต่ถ้ามันเป็นอรหัตตมรรคละ อรหัตตมรรคเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

สิ่งที่เป็นแม่ทัพนายกอง สิ่งที่ว่าเราทำลายมาแล้ว แต่เจ้าวัฏจักรมันเป็นจักรพรรดิ สิ่งที่เป็นจักรพรรดิมันอยู่ในหัวใจ นี่จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส ส่องใสอย่างไร ใครส่องใส แล้วส่องใส เอาอะไรไปจับตัวส่องใส แล้วส่องใสมันเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วไอ้ที่จะไปจับนี้มันจับอย่างไร นี่การจับ เห็นไหม

นี่เขาบอก “เป็นผู้รู้ ผู้รู้แล้วบ่มเพาะมัน”...นี่ธรรมสืบอก ไม่มี! ไม่มี!

คำว่า “ไม่มี” เวลาคนเชื่อถือกันไป แล้วหลงไหลกันไปมันทำให้เสียหาย นี่วงกรรมฐานมันจะไม่เหลือความเป็นจริง วงกรรมฐานมันต้องมีความจริงอยู่ในวงกรรมฐาน เห็นไหม

นี่ถ้าผู้รู้ เขาบอกว่าจิตเดิมแท้ที่ส่องใส มันไม่ใช่ มันทำเสร็จแล้วมันจะเป็นจิตอิสระ

มันจะเอาความเป็นอิสระมาจากไหนละ อะไรมันเป็นอิสระละในเมื่อมันมีจิต จิตมันก็เป็นสมาธิ สมาธิอย่างหยาบก็เป็นสมาธิอย่างหยาบ สมาธิละเอียดขนาดไหนมันก็เป็นสมาธิ อปปณาสมาธิ แม้แต่ปล่อยวางหมด สักแต่ว่ารู้มันยังเป็นสมาธิ สมาธินั้นมันมีอะไร อวิชาเต็มตัวเลย แล้วจิตอิสระ จิตอิสระอย่างไร อะไรทำให้เป็นอิสระละ ในเมื่อมันมีจิตมีภพมันอิสระได้อย่างไร จิตมันมีอยู่มันจะอิสระได้อย่างไร

แต่ถ้าจิตมันส่องใส จิตมันส่องใสใครเป็นคนส่องใส แล้วใครไปรู้มันละ

ถ้ารู้มัน ย้อนกลับเข้ามาที่อรหัตตมรรค สิ่งที่จะรู้ได้ เวลาหลวงตาท่านพูดนะ เวลาจิตของท่าน เวลาพิจารณาการจะไปแล้วมันใส ใสไปหมด ว่างไปหมด มองทะลุภูเขาไปหมดเลย นี่แม้แต่ธรรมมาเตือนนะ “สิ่งที่ส่องใสเกิดจากจุดและต่อม” จุดและต่อมมันอยู่ที่ไหน ยังหลงไปอีก

๘ เดือน นี่จับต้องไม่ได้ จนถึงที่สุดคนะ นี่ธรรมะเตือนแล้วนะ จุดพ่องไสมันอยู่ที่ไหน ถ้าคำว่าพ่องไสมันต้องจับเข้ามาให้ได้

ถ้าใครจับได้ คำว่า “พ่องไสๆ” ใครพูดไม่ได้ เพราะพ่องไสมันมีคนเดียวคือองค์หลวงตา คนอื่นจะเป็นอย่างนี้ไม่มี ถ้าวิธานิพนธ์ ถ้าสิ่งที่จำกันมา กิเลสนะไม่ต้องมีคนบอกมันก็สร้างภาพอยู่แล้ว แล้วนี่ครูบาอาจารย์ท่านเปิดวิธานิพนธ์ เปิดสัจจะความจริงของท่านออกมา แล้วเราเอาสิ่งนี้มาสร้างภาพนี้กิเลสมันหัวเราะเยาะ กิเลสไม่ต้องบอกมัน มันก็จะสร้างภาพอยู่แล้ว แล้วเราเอาสิ่งนี้มาเป็นเครื่องหมายมาให้กิเลสมันได้อ้างอิง มันเป็นเรื่องกิเลสหัวเราะเยาะ

แต่ถ้าผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติเข้าไปรู้ตามความเป็นจริง ครูบาอาจารย์ของเรา นะ หลวงปู่เจี๊ยะ ครูบาอาจารย์ของเราทุกๆ องค์ท่านก็รู้ของท่านตามแต่ข้อเท็จจริงของท่าน แต่ท่านไม่เปิดออกมา

คูลี เวลาหลวงปู่บัว ขางคานของกิเลส นั้นเป็นความจริงของท่าน หลวงปู่ขาวท่านก็เป็นความจริงของท่าน หลวงปู่ขาวท่านเปรียบเทียบจิตของท่านเป็นเมล็ดข้าว นี่เมล็ดของข้าว ถ้ามันตกอีกมันก็เกิดอีก ถ้ามันตก เพราะอะไร เพราะถึงพ่องไสมันก็ไปเกิดบนพรหม แต่ถ้ามันทำลายมันทำลายไม่เข้านั้นนะ มันไม่มีเชื้อไขแล้ว มันไม่เกิดอีกไม่เกิดอย่างไร

นี่จิตอิสระ เอาอิสระมาจากไหน เอาอะไรมาอิสระ ในเมื่อมีจิต ถ้ามีจิตอยู่มันจะอิสระได้อย่างไร ถ้ามันมีจิตอยู่ นี่พระอรหันต์เอาจิตมาจากไหน

แต่เวลาครูบาอาจารย์สมัยก่อนท่านก็บอกจิตสะอาดบริสุทธิ์ๆ เพราะในเมื่อสังคัมยังไม่มีความวิภาวที่จะจับต้องสิ่งนี้ได้ ท่านก็พยายามหย่อนธรรมะลงมา พยายามพูดให้ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติมีหลักมีเกณฑ์ ให้สิ่งที่จะก้าวไปสู่จิตของเราให้ได้ ท่านพูดสี่ออกมาเป็นสมมุติ เป็นภาษา เป็นชื่อ ไม่ใช่ตัวจริง เป็นชื่อ เป็นแนว เป็นทางให้ผู้ที่เป็นลูกศิษย์กรรมฐานได้สามารถก้าวเดินเข้าไปสู่ตัวจริงของจิตเราได้ เข้าไปสู่ตัวจริงของจิตแล้วทำลายมัน

ในมหายานบอกว่า เจอพระพุทธเจ้าที่ไหนให้ฆ่าที่นั่น เจอผู้รู้ที่ไหนต้องทำลายผู้รู้ที่นั่น

หลวงตาท่านบอกว่าต้องทำลายจิตทั้งหมด ถ้าไม่ทำลายจิต นี่อวิชชามันอยู่ที่นั่น ยิ่งทำลายยิ่งแหววว ยิ่งทำลายยิ่งสะอาด ต้องทำลาย ทำลายจิต จิตสะอาดไม่มี ต้องทำลายจิต จิตบริสุทธิ์ไม่มี ต้องทำลายจิต

ถ้าทำลายจิตทำอะไร? ทำไม่ได้ ไม่มีใครทำได้ ถ้าไม่เคยเห็นตามความเป็นจริง ถ้าทำได้อรหัตตมรรคมันจะย้อนกลับมา ถ้าย้อนกลับมา เห็นใหม่ สิ่งที่ย้อนกลับมาใช้ปัญญาไม่ได้ เพราะใช้ปัญญามันก็ส่งออก ใช้ปัญญา เพราะปัญญานี้เป็นสังขาร สังขารไม่ใช่จิต ถ้าเข้าไปถึงจิต จิตที่ละเอียดจับจิต

หลวงตาท่านบอกของท่าน ของท่านจิตมันเป็นมัชฌิยัตถ์ จิตมันเป็นมัชฌิยัตถ์เข้ามาสู่จิตติจิต เข้ามาสู่จิตเดิมแท้ เข้าเป็นมัชฌิยัตถ์แล้วมันกลืนทำลายตัวมันเอง มันกลืน มันเข้ามาเป็นกลางใจ ถ้าจะไปซ้ายไปขวา จะรู้สึกนึกคิดไม่ได้ จิตมัชฌิยัตถ์คือจิตที่เป็นกลาง จิตที่เป็นกลางคือจิตที่ผ่องใส จิตที่เป็นกลางคือไม่เอียงซ้ายเอียงขวา ไม่ไปหน้าและไปหลัง แล้วยุบขอบตัวลงทำลายตัวมันเอง พอทำลายตัวมันเองจบสิ้นกระบวนการ เห็นใหม่ มีผู้รู้ใหม่ ผู้รู้เหลืออยู่ใหม่ ผู้รู้มันอยู่ที่ไหน ผู้รู้เป็นนิพพานใหม่

ผู้รู้ไม่ใช่นิพพาน นิพพานเกิดจากมรรคญาณ นิพพานเกิดจากอริยสังข์ นิพพานเกิดจากสิ่งที่เป็นปัญญาดูแลเข้าไปสู่ทำลาย สัมปยุตต์เข้าไป ทำลายเข้าไป วิปยุตต์คายออก มรรค ๔ ผล ๔ อรหัตตมรรค อรหัตตผล นิพพาน ๑ นิพพานไม่ใช่อรหัตตมรรค อรหัตตผล ออกไปมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มันพ้นออกไปเพราะขณะที่อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันยังเป็นระหว่างที่กำลังมีการกระทำกันอยู่ สิ่งที่การกระทำ กระทำอย่างไร กระทำเกิดขึ้นมาจากไหน กระทำเกิดขึ้นมา

นี่ผู้รู้เข้าไป นี่ตีมน้ำเข้าไป กำหนดผู้รู้เข้าไป แล้วสะสมเข้าไปมันเป็นภายใน ภายในมันจะรู้ของมัน...ภายในไหน ภายใน ภายนอกก็พูดกันไปเอง ภายใน ภายนอกมันก็เป็นเรื่องของโลก กลับเสื่อผ้ามาใส่ภายใน ภายนอกสัมนเป็นภายในใหม่? ไม่ใช่ นี่ความรู้สึกภายใน กำหนดเข้าไปสู่ใน หัวอกมันเป็นภายในใหม่? ไม่ใช่ เพราะความรู้สึกนึกคิดมันอยู่กับใจ มันเอาภายในภายนอกมาจากไหน

ภายในมันเกิดขึ้นจากสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ ถ้าภายในมันเข้าไปรื้อค้นขึ้นมามันถึงเกิดมรรคเกิดผล ถ้าเกิดมรรคเกิดผลมันพิจารณาของมันไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่มรรคผลมันเกิดอย่างนี้ นิพพานมันเกิดอย่างนี้ มันไม่ได้เกิดจากการคาดการณ์ เกิดจากการจำมา เกิดจากธรรมชาติ ผีบอก เอวัง